

GUÍA DE LLEIDA 1882

LA MANRESANA

FÁBRICA DE

PÓLVOR

DE CANALS Y

COMPAN

*tres vegadas premiada per lo Govern d
Nació.*

Dos, provehedors de la Real Casa y con
corats ab la

Creu de Isabel la Católica.

Aquesta fàbrica, la mes antiga de las que avuy e
teixen á Catalunya y la que conta ab majors recu
pera 'l bon servey de sos favoreixedors, pera lo qua
ha perdonat sacrifici en proporcionarse las máqu
mes adelantadas fins avuy conegudas, per est conce
efereix al públich pólvora de cassa y mina y metxa p
barrinadas de la mes superior calitat, á preus suman
módichs.

Pera los pedidos al por major dirigirse á Manres
la administració d' esta societat, Muralla de Sant
mingo Núm. 9, y á Barcelona Passatge del Crèdit,
pera las compras al por menor als dipòsits establerts
totas las principals poblacions de Espanya.

GUIA DE LLEYDA

ó sia

OTICIA HISTÓRICA, ARTÍSTICA, MONUMENTAL,
ADMINISTRATIVA, INDUSTRIAL Y MERCANTIL
DE DITA CIUTAT,

PER

JOSEPH PLEYAN DE PORTA,

CRONISTA DE LA MATEIXA,

corresponent de la Real Academia de Bellas Arts de
n Fernando, de la de Bonas Lletres de Barcelona, de
Aráldico-Genealógica-Italiana, de la Cervántica Espa
ola, Delegat de las Excursionistas de Barcelona y soci de
altras Corporacions científicas y literarias.

LLEYDA:

Imp. Mariana á c. de F. Carruez.

MDCCCLXXXII.

Es propietat del autor.

EXPLICACIÓ DEL PLANO DE LLEYDA.

1. Catedral antiga.	19. Arrepentidas.
2. Idem nova.	20. S. Antoni ó Puríssima Sanch.
3. Casa del Ajuntament.	21. Esgl ^{ia} . de N ^a . S ^a . dels Dolors.
4. Comandancia General.	22. Sant Jaume.
5. Govern Civil.	23. Dipòsit d' Aigua.
6. Palau del Bisbe.	24. Cuartel de Cavallería.
7. Institut Provincial, y Museo.	25. Idem de Infantería.
8. Seminari Conciliar.	26. Presó de Sant Martí.
9. Casa de Misericordia.	27. Camp de Marte.
10. Hospici.	18. Passeig de Fernando.
11. San Joan esgl ^{ia} . en construcció.	29. Plassa de Sant Lluís.
12. Sant Llorens.	30. Passeig de Huesca y murallas romanes.
13. Sant Andreu.	31. Cementir íber.
14. Santa Magdalena.	32. Carrer de la Acadèmia.
15. Convent de l' Ensenyansa.	33. Hospici nou.
16. Idem de Sta. Clara.	34. Hospital civil y militar.
17. Idem de las Descalças.	
18. Germanetas dels Pobres.	

PRIMERA PART.

TOPOGRAFÍA.

Situació.—La ciutat de Lleyda se trova situada als 40.° 33' 40" lat. N. y 2.° 20' 30" long. oriental del meridiá de Madrid, en forma de anfiteatre á la falda del antich *Mons-publicus*, y á la marge dreta del riu Segre.

Lleyda.—Capital de la provincia de son nom, es ciutat ab ajuntament, qual titol es de Excelencia. Es plassa d' armas ab dos castells nomenats *Principal y Gardeny*, Comandancia general, Partit judicial y residencia del Bisbe de la Diócessis, sufragánea del Arquebisbat de Tarragona. En lo judicial y militar depend de la Audiencia territorial y Capitanía general de Barcelona. (1)

(1) La ciutat tèn ls' títols de *molt noble y molt lliberal*, y Napoleó I li doná l' de *inmortal* per lo setje que va resistir del general Suchet.

La provincia conté 1234 poblacions, divididas en 325 districtes municipals, ab un total de habitans segons lo darrer cens, de 314.591, dels que n' corresponen á la Capital 19.537.

Orografia.—Sense ser completament pla lo terme municipal de Lleyda, es no obstant dels menos accidentats. La serra mes alta que hi ha en éll es la en que s' assenta la ciutat, subseguintla la de Gardeny, circumstancia que portá als primers pobladors, los *chetas* á establirse en la primera. Los alarbs aprofitaren la poca accidentació del terreno pera transformar la campinya en fertillíssima horta, comparable sols ab las millors de Espanya, y l' principal germen de la prosperitat y riquesa de Lleyda.

Hidrografia.—Abundant d' aigües es la ciutat y l' terme. Aquella n' te un gran dipòsit que assurteix á onze fonts distribuïdas per la ciutat, vinguda del riu Noguera Pallaresa, habenthi dintre de la mateixa dos fonts asurtidas directament de las acequies, alguns pous y manantials naturals, explotats algun dia pels árabes, com á banys, y després per los *curtidors ó teners* pera l' adob de las pells, pera qual usson inmillorables. Lo terme s' trova cruusat per tres caudalosas acequies (1) que reparteixen la vida per tot ell causant l' admiració dels inteligens la distribució del aigua. També te algunas fonts naturals que contenen sus-

(1) Los árabes ne deyan *essaqyah*.

tancias minerals, aprofitables per la medicina.

Geologia.—Situada la població sobre un terreno terciari, ocupa part de un aluvió modern, caracterisat per infinitat de cantos rodats que forman son sol y part de terreno argilós que serveix de espessa cuberta al granet, sobre que s' assenta la antiga catedral. En los alre-dedós de la ciutat lo cultiu y laboreix de las terras ha fet que cambiés son aspecte; empero en alguns punts s' obserban los vestigis d' un antich aluvió, com succeheix en la serra de Gardeny. Las pocas excavacions fetas fins ara en lo terreno nos privan de poder donar mes datos respecte á la constitució geológica del subsol.

Flora.—Com consecuencia del cultiu que desde remotíssimas etats se ve succehint en lo terme de Lleyda, pocas son las especies vegetals d' alguna utilitat que crescan espontáneament. Se donan no obstant en ell tota classe de cereals, lleguminosas, fruytas de tota especie, atmellas, cireras, aubrecochs, pressechs, peras, mansanas, figas, prunas, mangranas, etc. podentse dir que en general hi provan y rendeixen bonas cullitas totas las plantas de la regió de la vinya y l' olivé, essent també aquestas dos últimas de las que mes utilitats proporcionan al agricultor; si bé un cultiu mes esmerat del que avuy se segueix no sols aumentaria la rendició dels productes si que també los milloraria. Avuy que ja conta Lleyda ab dos *Banchs de Crèdit*, máncali la Granja Agri-

cola. Lo pratrici que consegueixi establirla haurá portat á terme una de las mes gloriosas empresas pera éll y per Lleyda.

Fauna.—Escassament representat se trova lo regne animal en lo terme de Lleyda. Alguns insectívoros que l' agricultor persegueix ab insistencia, uns pochos ánidos que en busca d' aliment baixan de las vehinas montanyas, alguna perdiu, tórtoras y guatllas, junt ab varias altres especies comuns de la familia dels moxons, que tant aviat despacientan al llaurador menjánseli l' blat que sembra, com van en son auxili perseguint los numerosos insectes que poblan las hortas, á mes d' algunas pocas llebres y cunills, alguns batracis y ofideos, es lo que constituheix la *fauna* d' aquesta localitat. Com á animals dolents sols se coneixen l' escorpió y la bívora que viuen en molt escas nombre en las serras mes apartadas de l' horta.

SEGONA PART.

HISTORIA.

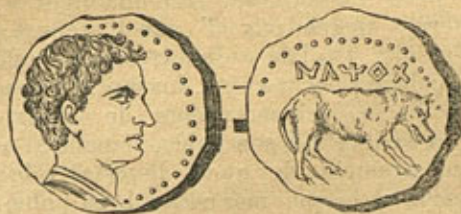
Lleyda té son bressol en los temps mes remots. No pot dirse l' any, ni sisquera l' segle en que fou fundada, per mes que hi haja qui li senyali any y fundador. Pot assegurar-se empero, perque ve corroborat per monuments auténtichs que en temps dels íbers existia aquesta ciutat y que alguns segles ans de l' era cristiana figuraba com á ciutat principal. Sa fundació pot donchs atribuirse als *chetas*, poble assiàtich passat al Egipte y d' aquí per l' estret de Gibraltar á la península en la que ocupá l' Iberia, domiciliantse primer en la Cerdanya, y baixant luego á Lleyda hont fundá l' important *opidum*

𐌆𐌚𐌗𐌚 *Ilitzurda*, (1) açó es, la *ciutat dels*

(1) Ab aquests caràcters está escrit lo primitiu nom de Lleyda, pertanyents al alfabet iber, ó antiga escritura catalana.

zurdaons ó dels *zardans* en catalá, la primitiva Lleyda. Los chetas al desenvol·lar-se fundaren una república enclavada entre ls' confins naturals que forman los Pirineus y las serras de Prades, los rius Ebre, *Iberus*, Gállego, *Gallegus* y l' Segre *Sicoris*.

De las poblacions que la componían restan encara testimoniánt lo recort de aquell antich poble, *Osca*, *Huesca*, *Orgia*, Seu d' Urgell, *Bergusia*, Balaguer, *Celsa*, Gelsa, *Bergidum*, Berga, *Ergia*, Organyá, *Sucosa*, Sarinyena, *Burlina*, Almudevar, *Gallica-Flavia*, Fraga, *Ileosca*, Aytona, *Jesse*, Guisona, *Jesona*, Isona, *Athanagia*, Sanahuja, *Cahum*, Berbegal, *Forum Gallorum*, Gurrea, *Mendiculea*, Alcoela, *Octogesia*, Mequinenza, *Pertusa*, Pertús, *Tolous*, Moncó, è *Ilerdula*, Sant Miquel d' Erdol, població aquesta última qual nom equivalent á la petita Lleyda, fundaren los chetas bora del mar, sens dupte pera obrirse pas pel Mediterrá y estendrer sas relacions mercantils, extensíssimas, com ho proban las monedas omonoias acunyadas ab los noms de Lleyda y Massilia, Marsella, Lleyda y Salauris, Salou, Lleyda y Cosse, Tarragona, y altrás. Varias poblacions de la república cheta acunyaren moneda aytals com *Osca*, Seu d' Urgell, Guisona, *Celsa* é *Isona*, y Lleyda sola pot presentar la mes numerosa colecció, puig potser passan de 30 los cunyos coneguts, essent la seguent una de ellas.

Quán altres datos no s' tinguessen aquets probariam suficientment l' importancia de Lleyda en los temps prehistórich é ibers. Juli César elogia l' valor dels *chetas*, los autors llatins parlan bé de la agricultura d' aquest poble, de qui s' diu que Ceres va apendrer lo cultiu dels cereals que ensenyá luego al Sicilians, així com Mela se instrui també molt en los trevalls rurals d' aquí pera escriurer sa obra d' agricultura. Sa religió era lo paganisme egipcie y grech, sa organisació social seria consemblant á la celta.

La tradició conta que ls' chetas passaren, no se sab si en só de conquesta ó per la necessitat de buscar mes ample espay, á l' Asia y l' Laci, bont fundaren á Troya y Roma. Si aixó fou, podria dirse que la civilisació no sempre ha recorregut lo curs del sol, sino que també ha tingut sos refluxos, essent d' aixó aquestas expedicions militars ó colonisadoras una prova fehacient.

Los temps prehistórichs chetas - conclouhen

en l'època cartaginesa. En ella figuren com als héroes legendaris d'aquell robust poble los capdills Istolaci é Indortes, personificació de la independència cheta, los qui desitjosos de sacudir lo jou dels mercaders de Cartago portaren á la lluyta á son poble, donant al antich mon un exemple de que la llivertat y la independència es lo que mes escau á un poble valerós y digne. Periren abdos capdills en la lluyta contra Amilcar Barca y son grant fill Anibal, los qui sugectaren per fi la conca del Segre y ab ella *Ilitzurda*. Derrera dels cartaginesos vingueren á Lleyda los romans. Mes politichs que aquells no entraren en só de conquesta, venen á ella com aliats estenént la ma hipócritament als indígenas los quins s'atrauhén pera batrer junts als africans. Quán aixó tingueren conseguit, deixant caurer la careta que ls' encubría manifestan aubertament sos propósitos y ls' chetas, ja subjugats pe l' nombre de sos contraris y vensuts á son temps per l' irresistible influx de la civilisació que portavan los invasors, acceptaren son disimulat domini, no sens deixar de sentir la prevenció y repugnancia naturals en tot poble vensut. La república cheta tingué, donchs, son fi ab la dominació romana, y en la colossal lluyta entaulada contra ls' llatins ressaltan las simpáticas figuras de Indíbil y Mandoni, héroes y martres á la vegada de la independència pátria. Sugectada Lleyda, Roma, pera demostrar-li l'apreci en que la tenia li concedí ls' ho-

nors de ciutat municipal, gobernantse com á tal independenment. Seguí batent moneda, privilegi molt estimat llavors y ab la Universitat que fundaren los llatins en ella, rival de la Sertoriana de Osca, va aná entrant á llerda la religió, l' idioma y costums, en una paraula, la civilisació llatina.

En l'època romana, fou donchs Lleyda una gran ciutat, major tal volta que en temps de la república cheta, puig á sa importancia agrícola uní la mercantil, quals relacions se estengueren fins á la mateixa Roma, essent lo *graner* de la ciutat del Tiber; los escriptors llatins enviaban á ella sos llibres pera extendrels per la celtiberia y 'ls emperadors la visitaban, com ho feu August al anar á la Cantàbria y en memoria de qual visita acunyá la ciutat la següent moneda.

Com á fets principals de eixa época sobre-surten lo cambi social que experimentá Lleyda ab la vinguda á ella de Sant Jaume á predicar la llum evangélica y 'l fet de la batalla d' ller-

da, duta á cap per Juli Cesar contra 'ls pompeyans á las portas de Lleyda, en la qual entrá Cesar vencedor. També en ella estigué Sertori, lo grant capdill romá civilizador de la Iberia, assassinat villanament per son tinent Perpéna en la vehina vila d' Aytona, *Ileosca*. En l' época romana quán lo cristianisme en lluyta oberta contra 'l paganisme s' ensanyá aquest contra 'ls campeons de la bona nova, Lleyda tingué sos martres de la fé, entre 'ls que 's distingiren Sant Anastasi, patró avuy de la ciutat, martirizat en Badalona junt ab setanta tres companys l' once de Maig del any 203, dia en que celebra Lleyda sa festa.

En las invasions de la gent del nort, los alans y suevos passaren tocant á las murallas d' Ilerda, mes foren retxassats per los indigenas enllá dels Pirineus, si bé no tardá en caure baix lo domini dels goths, los qui la possehiren dos segles, destruhint la fesomia moral y material de la població. En esta época se celebrá á Lleyda un Concili, any 556, després de haberla erigit en Sede episcopal. Ab lo pietós Recaredo se feu Lleyda católica y allavors construiria sa primera catedral, quals restos nos sembla veurer en l' antich castell-palau dels Comptes de Barcelona, transformada després pels alarbs en Azuda.

Vingueren aquests á Lleyda l' any 714, poch després de haber perdut Don Rodrigo en lo Guadalete la corona y la vida. Acaudillats per Muza prengueren la ciutat, refugiantse la Sede

á Roda d' ahont baixá á Barbastro y luego á Lleyda l' jorn de sa reconquesta, 24 d' octubre de 1149.

La existencia de Lleyda en esta época cambia per complert. Desde que la bandera verda del Profeta oneijá sobre sa catedral gotha, religió, lleys, costums, idioma, tot cambiá altre cop, com había cambiat al transit dels íbers als llatins, y d' aquests als goths. Una nova civilisació borrará á las antigas, com quedá borrada també aquesta ab la reconquesta. Fins la ciutat y 'l riu cambiaren un poch lo nom, venint á dirse respectivament Lareda y Seguire.

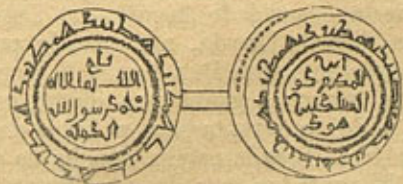
Durant lo período árabe, Lleyda sufri molts setjes. Roldan, l' héroe de las lligendes francas siguié 'l primer que batigué als moros laredans en l' any 777; Guillém de Tolosa prengué la ciutat en 797; l' emperador Ludovich la prenia luego en 799 arruinantla; y en 1058 lo Compte de Barcelona y alguns anys despres lo d' Urgell l' assetjaren també, arrencant á sos walis richs tributs y párias. No menys que 'ls catalans ambicionaban sa possessió los reys aragonesos, assetjantla Don Ramiro en 1059, en 1117 N' Anphós lo Batallador, altra volta lo Compte de Barcelona Berenguer III en 1120 y posteriorment lo mateix Batallador la torná á pendrer poch ans de morir á Fraga. Sa definitiva reconquesta estava empero reservada al Compte de Barcelona, En Berenguer IV, lo Sant, qui tancá ab la presa de Lleyda lo gloriós período de la restauració catalana.

Dugué á bon terme en Berenguer la reconquesta de Lleyda auxiliat del Compte d' Urgell, la Milícia del Temple, los Bisbes de varias Sedes, los caballers catalans y 'ls infanzonts d' Aragó, quiscú d' ells ab sas gents y mesnadas y tots ab l' entusiasme que debía despertarlos l' importancia de l' empresa. Cuatre mesos resistiren los alarbs las hostilitats dels cristians, lo que prova la fortalesa de Lareda, fins que Almothaffir son walí, veyent la impossibilitat de sostindres per mes temps feu entrega de la ciutat al Compte de Barcelona, en la qual entrá al front de sos exércits lo jorn 24 de Octubre del any 1149, al temps en que eran presas també per las armas cristianas las plassas de Fraga y Mequinenza.

Lluhidas festas civils y religiosas, pera solemnisar la purificació y consagració de la mezquita major en catedral católica, retornada y dotada magnanimament al que desde est jorn fou son Bisbe, Don Guillém Perez, concessions de gracias als que habían aydat á En Berenguer á la reconquesta y especialment á la ciutat en la que creá son primer municipi ab la *carta-puebla*, se partiren los aquefers del héroe de la empresa en los dias subsegüents al de la entrada á Lleyda, en la que permeté Berenguer se quedessin los alarbs que volguessin.

De l' época árabe y del walí Almothaffir es la moneda següent acunyada á Lleyda. Diu la inscripció. I. A. *No (hi há) Deu sinó Allah, Mahoma*

(es) lo mensatjer d' Allah. d-Daulah. fou acunyat dirhem, repetit cinch voltas.—II. A. *Aben Al-Moïhaffir dzu-c-Ciyadain Hud.*

A partir d' aquets temps, l' historia de Lleyda catalana, ofereix al poeta rasgos verdaderament épichs, puig no hi ha conquesta de ciutat agarena en la que sos habitants no hi prengan part. Ja es ab Don Jaume 'l *Conqueridor* que van á las Balears y 's destingeixen en la presa de Palma é Ibiza, en cual última passa un fill de Lleyda anomenat Xich es lo primer de assaltar las murallas, ja ab lo mateix rey van á la de Valencia y en sa presa son també 'ls lleydans los primers d' assaltar la passa, (1) ja es ab En Pere I ab qui van al *Coll de Panissars* y obtenen aquí de son monarca los mes honrosos elogis, y si ab l' espasa ajudan á sos reys á engrandir lo regne, no menos 'ls aydan ab sos concells á ben governarlo, puig ben sabut es quan grat los era tindrer á son costat als prohoms de Lleyda.

(1) D' aquí vingué la frase usada fins ha poch á Valencia: *Lleyda la ha forat, ó foradat*

Y si aixó feyan los fills de Lleyda en l' orde militar y administratiu, en lo intelectual ó científich no pas jens se descuidaban. Lleydáta era l' juriconsult Bernat Bonet, que iniciá y portá á cap la creació de la primera Universitat catalana dins de Lleyda, mercés á la protecció del generós monarca Don Jaume II, aconteixement que marca l' grant pas donat cap á la ciencia y del que tants bens n' habia de reportar la pátria. Lleyda estava donchs de enhorabona. Obtinguts los furs del mes lliure municipi en 1149, ab sa cartapuebla, al mateix temps que li era donada la constitució primordial de sa esglesia, veigé posar en 1203 per lo rey Pere II y Armengol d'Urgell la primera pedra de sa catedral gòtica, simbol de la fé y entusiasme d' aquellas creyents generacions y rica página de la historia del art á Catalunya, y en 1300 veyá crear en son recés la Universitat que tanta fama debía conquistarli. Res mancaba, donchs, ja á la ciutat á qui tant somreya la fortuna. Los reys la tenian com un de sos mes habituals llocs de estada, hont celebraban corts ab frecuencia, los Prelats l' escullian pera sas assembleas religiosas y en ella 's donaban cita los mes ilustres varons en virtut, ciencia y noblesa.

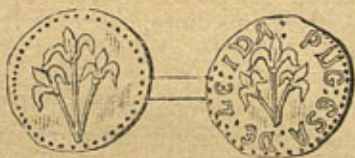
Així discurreix la segona mitat de la etat mitja pera Lleyda; serena, sens convulsions, en son recés, ajudant al treball de la reconquesta, ó dedicantse al cultiu de las ciencias, del comerç y de la indústria, en lo que es fama conseguí tambe alguna ventatja.

Fins al any 1412 no veigé Lleyda turbada de un modo sensible la pau octaviana que per aquests temps disfrutaba. Empero mort Don Martí l' *Humà* sense successió al trono, suscitárense las guerras entre 'ls pretendens al mateix, Don Ferran, rey de Castella y 'l Compte d' Urgell, en quals guerras, á causa de son vehinat á Balaguer, cort del referit Compte, y per ser Lleyda feudataria seuha experimentá alguns passatjers sinsabors, causats per los bandos en que 's dividiren sos abitans. A Lleyda fou portat pres l' infortunat Compte y aquí 's veigé lo procés per lo cual la línea dels Comptes Reys de Barcelona quedaba estranyada á poguer succehir al trono que élls mateixos s' habian fundat.

En 1462, ab motiu del alsament de Catalunya contra Don Joan II d' Aragó, Lleyda abrasá la causa del infortunat Príncep de Viana, en quals successos representa un important paper. Aquí fou ahont Don Joan, que estava celebrant corts, cridá á son fill pera ferlo presoner y conduirlo al castell de Morella, conducta que sublevant los ánimos del parlament, doná marge á que 's demanés ab insistencia la llibertat del Príncep, y que 'l monarca tement una revolta del poble, fugís de la ciutat á peu, á mitja nit y acompanyat de un de sos servidors.

Poch després d' aixó, Don Joan assetjava la ciutat ab un fort exercit, y ell mateix prenia part en los treballs del setje. Dos mesos durá aquest, després dels quals lo dia 6 de Juliol, li

obrí la ciutat las portas, mes ab la condició de que había de respectar sos furs, cosa á que accedí 'l monarca, prestant l' acostumat jurament, si bé no volgué assentir en deixar á la ciutat l' antich é important privilegi d' *alsar bandera*, que era com dir lo de poguer armar sas hosts pera la defensa de sas preciadas llivertats. (1)

Mes tart, quán l' alsament general del Principat contra 'l govern de Felip IV, en las guerras conegudas ab lo sobrenom de *los segadors*, per haber comensat ab lo moti d' aquestos á Barcelona, Lleyda sufri tres setjes en l' espay de sis anys que l' arruinaren per complert. Cercaban la ciutat á las horas varios arrabals y pobles, s' alsavan en sa horta nou convents de monjos y sas masías poblaban aquella en nombre infinit, fentla una de las mes hermosas y productivas d' Espanya; las casas solariegas de la antiga noblesa que dintre la ciutat hi había pujavan fins á sexanta y 'l número de sos edificis eran uns dos mil. Tot aixó 's perdé, puig, en aquestas guerras, no quedant mes que tres-

(1) Lo mateix monarca li retorná poch després aquest privilegi.

centas casas en peu, perduts los pobles y arrabals, improductiva l' horta.

Lo primer de dits setjes comensá lo 12 de Maig de 1644, dirigintlo lo general castellá Don Felip de Silva. Durá fins al 2 d' Agost del propi any, dia en que entrá á la ciutat l' exercit sitiador, mentres sos defensors surtían per altra porta ab los honors de la guerra. Lo Rey que durant lo setje permanesqué á Fraga, vingué á Lleyda lo dia 7 verificant sa entrada triunfal y jurant als Lleydans sos furs y privilegis.

Empero l' alsament contra Felip IV duraba encara en lo resto del Principat, y la rendició de Lleyda, no fou mes que 'l prólech de sas desventuras, puig los catalans volent recobrarla l' assetjaren dos vegadas en dos anys. La primera fou en l' any 1645. Desde 'l mes de Maig fins á 21 de Novembre durá aquest setje, posat per lo Virey de Catalunya, Comte d' Arcourt, ab un exercit de 20,000 homes; mitj any, durant lo cual la fam, las epidemias y las balas, plogueren sobre Lleyda, reduhint á un munt de runas la població y mermant considerablement son vehinat. Lo defensor que era En Gregori Brito tingué rasgos de un espartá y á son valor y 'l dels lleydans se degué 'l que no caigués la ciutat. Aquest setje conegut ab lo nom de *setje de Santa Cecilia* (1) á causa de haber rebut Lleyda socors en lo dia de aquesta Santa, va

(1) Encara avuy se celebra anyalment lo vot fet per lo Municipi llavoras, de conmemorar lo dia de la deslliuransa ab una festa religiosa en la catedral.

terminar ab la derrota del exèrcit assetjador, lo qual després de una batalla en la que perdé mes de 6000 homes, tres generals y 24 pessas d'artilleria procurá posarse á salvo. Un any no habia pas transcurrit, quan lo grant Condé vingué á assetjar de nou la ciutat, mes sa derrota fou tant famosa com lo nom del general, qui tingué d'alsar lo setje avergonyit de haber insultat á un poble que sense tindre las pretensions de ser guerrer ni aguerrit feya fugir al millor general de Fransa.

Després d'aquest setje Lleyda gosá de pau durant mitj segle, turbada luego per *las guerres de successió*, en las que Lleyda perdé quan fins aquí li habia donat renóm é importancia. Dos setjes també suportá la població per estos temps: lo primer pera apoderarse de ella los austriachs, ó sían los partidaris del artxiduch En Carles III, y 'l segon pera reduhirla á sa obediencia Felip V, qui després de heróica defensa, entrá en la ciutat passat un mes d'assedi, costantli un altre mes lo guanyar los castells, encarregantse del mando de la ciutat lo Compte de Louvigni l' 11 de Novembre de 1707 y disolvent acte seguit lo Cancell de lo Paheria, que fou sustituhit per un de Real órdre. No content ab aixó Louvigni, maná tancar la catedral y poch després surtí 'l decret per lo que 's suprimía la célebre Universitat de Lleyda.

Un segle just després sobrevingueren per la ciutat nous jorns de prova ab motiu de la *guer-*

ra de la independenci Tris es també 'l quadro d'aquestas lluytas á Lleyda. Secundant aquí los primers del Principat lo crit de guerra al extranjer l lensat á Madrid lo 2 de Maig, hagué Lleyda de sentir las consecuencias de son patriótic entussiasme. Aquí 's creá la Junta Suprema de Catalunya (11 de Juny 1808,) y aquí quedá instalada. Napoleon maná á Suchet pendrer la ciutat y 'l 14 de Abril de 1810 quedaba completamet assetjada, entrantla un mes després á mata-degolla, mentres que per tots cantons incendiada s' entregaba l' enemich á la claró d' aytal alimaria al mes espantos saqueix. Avuy Lleyda va fent sa vía si bé ab pena, ab constancia lloable per reconquistar sa perduda importancia, lo que conseguirá mercés al entussiasme ab que sos fills tots miran pel pervindre de sa volguda pátria natal.

TERCERA PART.

ARQUEOLOGIA.—BELLAS ARTS.—BIBLIOGRAFÍA
Y BIOGRAFÍA.

ARQUEOLOGIA.

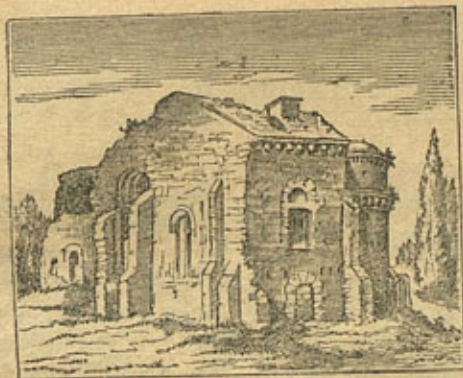
Poch cultivada á Lleyda aquesta branca de las ciencias históricas, sino es per la corporació oficial ó Comisió de Monuments Artistichs de la Provincia que cuida de anar colleccionant en son naixent Museo tots los objectes que tenen algun valor arqueològich ó artistich, y essent aquests estudis y aficions á colleccionar en Espanya propis de las grants capitals, no es estrany que molt poch trovi 'l viatjer á Lleyda digne de sa atenció, no obstant de que á haber-se desenvolupat entre 'ls lleydans alguna afició per las antiguallas en lo segle passat ó á comensos del present no duptém s' hauria conservat bona munió de interessants objectes de la etat mitjana y anteriors. Lo que quedaba en tapissos, retaules, mobles, joyas, adornos,

cuadros etc. ho ha malvaratat la ignorancia per las argolfas ó ha anat á parar á mans dels mercaders. Avuy per avuy, poch son los particulars, que guardan objectes artistichs ó arqueològichs, si bé 's cultiva dintre la ciutat l' afició á la numismática, essent entusiastas y entesos col·leccionadors los senyors En Marrián Perez, En Agustí Arbex, En Miquel Murillo, En Celestí Martínez y En Agustí Prim. També l' autor de la present Guia está arreglant un petit monetari. Encara que no complerts, tots tenen bonas colleccions de monedas que ab la finesa que 'ls distingeix mostran als amichs y aficionats.

Altra collecció hi ha en lo Institut Provincial de segona ensenyansa, llegada al mateix per lo bon patrici En Diego Joaquin Ballester.

Situat en lo mateix Institut se trova 'l Museo á dalt esmentat y que pot visitarse ab lo permis del Director. No numerós en objectes, conté no obstant una regular collecció de lápidas sepulcrales llatinas y catalanas, procedents de la antiga catedral, ab curiosas epigrafias, un retaule gòtich de la antiga capella de la Paheria, una imatge de María, gòtica, en marbre, varios trossos de mossáich romá trovats en los voltants del poble del Vilet, una collecció de cartelas y capitells gòtichs, dos sepulcres, alguns trossos de estàtuas, y alguna qu' altra inscripció romana, ab varios altres objectes y adornos procedents de San Joan, de la catedral, ó d' escavacions fetas en la ciutat. A mes d'

aquest petit museo, que si naixent avuy pot arribar á atquirir relativa importancia augmentantlo ab los objectes que disseminats se trovan per la Provincia; pot visitar encara lo viatjer á Lleyda per sa importancia histórica y arqueològica los restos de las murallas romanas en la part occidental de la ciutat, entre 'l portal de Boters y 'l derruit de Sant Antoni, lloch memorable per haber tingut á sos peus algunas escaramuças las tropas de Cesar y Pompeyo en l' época romana; los restos de la azuda árabe, palau després dels Comptes-Reys, situada en lo mes alt del castell, y així mateix lloch plé de recorts històrichs per haber sigut per llarch temps morada dels monarcas aragonesos, y presó ensemps del Compte d' Urgell En Jaume 'l Desdixat y del infortunat Príncep de Viana. No menos digne de visitarse es per son interés històrich y arqueològich, l' antich casal Comenaduría dels Templaris y església dels mateixos, inclós tot en lo recés del castell de Gardeny, així com las ruinas del monestir de Sant Ruf alsat en la reconquesta y qual facsimil posém á continuació.

Una lápida romana interessant per referirse á una lliberta d' Afrani, tinent de Pompeyo en l' Espanya, trovará 'l curiós en lo carrer de la Palma sobre la llinda de la porta de la casa número 23 y després d' aixó, ja que á aquestas horas ó restan desfets ó cuberts encara los restants sepulcres íbers ó chetas que anys passats varem descobrir y qual facsimil ferem treurer segons se veu en lo següent grabat:

pot visitarse la antiga esglesia bizantina de Sant Martí, parroquia de la Universitat Literaria un jorn, hont celebraba aquesta sas festas religiosas y académicas, y convertida avuy per un estrany contrast en presó del Partit judicial.

EPIGRAFÍA.

No podent estampar aquí totes las lápidas que 's trovan á Lleyda, indicarem solament los punts hont se guardan pera 'ls aficionats al estudi d' aquesta branca de las ciencias históricas. Aquests son: Museo, Catedral antiga, Sant Llorens, Hospital, Casa de la Ciutat, Sant Jaume, Monjas de l' Ensenyansa, Descalsas, Catedral Nova, San Joseph y algunas sepulcrales modernas á Magdalena y Sant Andreu. Las inscripciones son llatinas, catalanas ó castellanas y referents á fundacions de monuments ó establimens, píos llegats, mes en sa major part funerarias. D' aquestas n' hi ha de notables. Escepte molt pocas que son romanas, las demás pertanyen del segle XIII ensá.

BELLAS ARTS.

ARQUITECTURA.

Si be podíam enclourer en lo capítol precedent la joia arquitectónica de nostra catedral

antiga, ho hem deixat per lo present ja per ser lo monument capdal de l'arquitectura a Lleyda, ja perque ns' dol considerar-lo com á monument arqueològich lo que encara pot ser tractat artisticament. Pla 's deixa adivinar ab aixó l'esperansa que 'ns anima de veurer-lo en temps mes ó menys llunyá restaurat com se mereix, puig no es de creurer del renaixement que avuy se verifica en nostra terra y del entussiasme ab que baten los bons cors dels catalans que deixin acabar de perdre per las arts espanyolas aquesta joya sens parió en la península. Qui vulga assaborir las bellasas que conté la catedral antiga, tan si es poeta, com historiador, arquitecte ó artista, que lleixesca la *Memoria sobre la Seo de Lèrida* publicada per En Lluís Roca y Florejachs, ó las monografias dedicadas á la mateixa y publicadas en l'*Album Històrich Pintoresch y Monumental de Lleyda y sa Provincia*, escritas por lo mateix autor. En una y altre se fá un estudi complert del monument, digne del mateix y de la ploma que va ocuparsen. Mes per quí de correuyta vulla coneixer sas bellasas y rebber las impresions que sa vista desperta, li indicarem aquí breument lo que es històrica, artística y arqueològicament parlant la Seu de Lleyda. (1)

Lo 22e jorn de Juliol de 1203 fou lo en que 's posá la primera pedra del monument com ho

(1) Lo permís pera entrar al Castell hont es enclavat est monument, se facilita en la Comandancia general.

indica la següent inscripció treta de una copia fotogràfica de la lápida commemorativa que 's conserva en lo Museo de la Comissió de Monuments artístichs.

De son context resulta que En Pere II y 'l Comte Armengol d' Urgell, consenyors de Lleyda, ab assistencia de la flor de la noblesa del regne y ab celebració, com era natural, de grants festas, foren los que posaren la primera pedra de la augusta basilica, en la que 's treballá setanta cinch anys no pogué esser consagrada, puig tingué lloch la consagració lo

dia 22 de Octubre de 1278 ab celebració de altres lluidas festas, segons testimoniaba altra lápida avuy perduda.

Feta primerament l' esglesia, que es de gust bizantí, segons lo predominant en l' época, s' alsaren mes tart lo claustre y torre de las campanas, de un orde arquitectural distints, que si bé pertanyent lo d' aquell y 'l d' esta al gòtich, son dessemblants, tirant lo primer á imitar los ordes bizantí y árabe y presentant la torre un carácter purament gòtich, no recarregat d' adornos, pero manifestant tots los del propi estil, ab una llimpiesa de líneas y un aire tal que fan á la torre esbeltíssima. Si en son conjunt lo monument, que podria calificás de página vivent de la historia de la arquitectura cristiana, sorprenent al viatjer, ab sa gran mole, creix la admiració y 'l respecte que causa á mida que 'l vá estudiant per parts, al trovarse sense trencar la unitat de pensament, mes que en los diferents estils que campejan en l' edifici, aquella riquesa y varietat de ornamentació en las portas y capellas, finestras y capitells, arcadas y cartelas.

Bizantinas son las portas de las dos alas del crehuer; sencilla la que al nort mira, pero original; adornada y graciosíssima la que confronta al mitjdia, hont á part dels airosos pilarets que sostenen los archs á plena cimbra ab sos ben labrats capitells, l' enriqueixen la línea de originals cartelas que sostenen la cornisa que la corona.—Pero ab tot y ser interes-

sant aquesta porta despullada com se trova avuy de las estatuetas que un jorn l' adornaban, creix la sorpresa y l' entusiasme al contemplar la *porta dels fillols* que á son costat obria pas á la nau dreta del temple. Piferrer y En Roca han descrit á maravilla aquesta joya arquitectónica, y á fé que no podia menos de esplayarse son entusiasme, puig la porta tan original com ben executada en sos pilarets y capitells, en sas cimbras de adorno diferent y escullits tots al gust de la época, en sas variadíssimas cartelas de la cornisa surmontada un jorn per l' imatge de la Madona, en marbre, custodiada ara en lo Museo, presenta un aire y una originalitat aytals que la feren digne de reproduirse en la esglesia d' Agramunt y avuy en la de Sant Joan de Lleyda, pera que no 's perdi may lo recort de tan magnífica obra. (1)

Si bella es la *porta dels fillols*, no menys digna es de contemplarse la que á son costat s' alsa, y que dona ingres á la capelleta gòtica dita *de Jesus ó d' En Colom*, son fundador, que es una maravella gòtica. Altras quatre portas té encara l' esglesia de las quals tres corresponen á las tres nans d' aquesta en lo que era son frontis, tapat després al anyadirli 'ls claustrs, hont ha d' anar lo viatjer pera contemplarlas. Bizantinas las tres en res desmereixen de las anteriorment descritas, si be son mes sencillas,

(1) L' hem reproduhida en heliografia y publicat en l' *Album Históric Pintoresch y Monumental de Lleyda y sa Provincia.*

alsantse á son costat donant pas á tramontana dels claustres la quarta porteta que es un hermosissim exemplar del renaixement, com pochs ni haja.

Y ja que als claustres se trova l'viatjer, recorri las galerías divididas en dos pisos y 's farà capás de lo que serían los claustres de la Seu de Lleyda si separant ab la imaginació los embás que avuy clouhen las airosíssimas arcadas, especialment las que miran al riu, rubler-tas un jorn d' afligranada arquería trilobada, sostinguda per esbeltíssims pilarets, nefeyan d'ells la miranda mes bella de Catalunya. Per ella si han passejat cent Reys y Bisbes y alts dignataris y en los mateixos claustres, hont avuy las cansons dels soldats y 'ls acorts de las músicas y bandas militars que s' ensaijan os aixordan ab sos marciais tochs, hi havia un jorn lo silenci de las tombas, puig ell era la necrópolis lleydana de las personas que habian brillat per sas virtuts ó sa ciencia, per sos fets cívichs ó militars ó en las bellas arts se distingiren. Rublert de capellas y altars y sepulcres, de bellas esculpturas, pinturas, é interessants epigrafias eran los claustres un llibre obert al visitant, hont en ordenada cronología podía llegir l' historia civil y religiosa de la ciutat, los progressos de las arts totas. Avuy l' ánimo 's contrista al veure tanta bellesa perduda, los afanys de tantas generacions esborrats per sempre. Vistos los claustres per dintre las galerías máncali al viatjer contemplarlos desde S' ha dit d'

ells que tenen una fesomia árabe, y en efecte si 's traguessin los archs en ojiva de las arcadas que hi fant front sustituhintlos per altres de mitj punt ó de ferradura, mans alarbas semblaria que l' haguessin trevallat en part, puig tira á imitar un tant sa arquitectura, si be en sos variadíssims capitells sembrats d' adornos pertanyents á la fantástica fauna y flora vigent á las horas en arquitectura segons manifesta la seguent mostra,

en sos rebustisims pilars, en los adornos dentats, de sogas retorsudas y altres purament gòtichs y bizantins de las arcadas se deixa plá veurer que foren artistas cristians los que enriqueiren esta part del monument tan original

com distint del temple en l'aire general, y en sa fesomia característica. (1)

La bella portada que dona acces als claustres y que 's mostra en lo següent grabat,

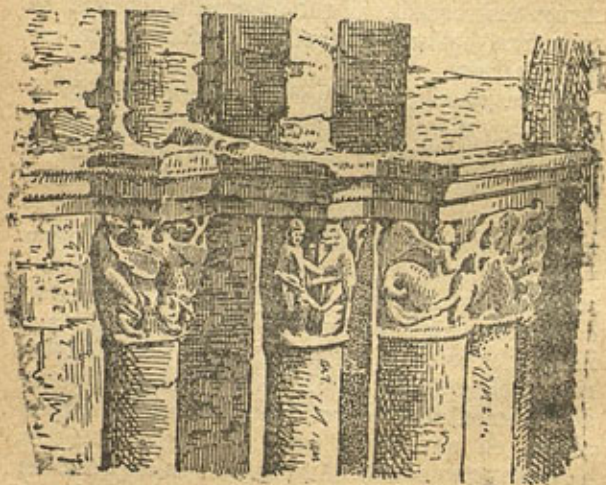
fou feta ferrerament y en ella hi campeija l'estil florit de l'arquitectura gotica en bellíssima manifestació.

(1) També s'han reproduhit los claustres en heliografia y publicat en l'elementat Album historich de Lleyda y sa Provincia.

Composta per una serie de archs en ojiva y en degradació en quals zócalcs s'hi miraba l'apostolat, de gran tamanyo, coronats per altrastantas líneas de sants en bonichs pedestals que á la vegada feyan de calats doserets, ab la bella imatge de la Madona sobre 'l rich pedestal que bipartint la portada mostraba als fidels las dos vias de la vida, ostentabas ans magestuosament la porta del claustre, baix rica portxada pera ser resguardada ensemps de la intemperie. Avuy destrossada y tot demostra encara sa primitiva bellesa, essent un modelo entre las de sa classe.

Resta ja sols al viatjer donar una mirada á la torre y si vol veure una vista com pocas se n'hi oferiran puje á la cim d'ella, en qual ascensió l'han precedit grant número de personatjes. Y despres que haja assaborit la perspectiva dels paisatjes que á tots cantons se desplegan y haja contemplat la grossa campana de las horas, que tantas voltas cridá á consell als Pahers, en aquells temps en que Lleyda 's regia per sas lleys y costums propias, passar pot al interior del temple. S'hi entrá per la porta de tramontana. Unas pocas escalas pujan al pis en que avuy están divididas las tres naus de que consta 'l temple. Dos impressions causa l'interior d'aquest al que per primera volta 'l visita. D'atmiració y entusiasme l'una, de pena y de dol l'altra; puig no pot l'ánimo resistir á la bellesa de son airós cimbori, alsat sobre 'l mitj del creuher, á la magestat

de sas grandiosas arcadas, de aquella nau central tan desahogada com poch vista en los monuments bizantins á la que donan llum esbeltas finestras del mateix orde, aquells pilarets que en regulars grupos pujan á sostindre las arcadas, ab aquells capitells, qual originalitat los fan dignes de que d'ells sols se'n fassa un album.

Desembani por un moment lo viatjer ab sa imaginació tot lo interior del temple; rompi 'l tabich que avuy separa l' ábside de la

nau central ab que s'correspont y en lo qual trovará l' següent sepulcret gòtich modelo de bon gust y d'afiligranada talla,

coloqui en ell l' hermosisim^o altar gòtich, de alabastre que ans s'hi ostentaba com una meravella de la escultura, fasse saltar d'un cop

lo trevol que parteix en dos cossos tota la ex-
tenció de las tres naus deixantlas completa-
ment desembrassadas, adorni altre volta los tres
rossetons corresponents á la nau central y á
las dos alas del crehuer ab sas pintadas vi-
drieras, aixís com los esbelts finestrals d' aque-
lla, y 'ls del cimbori airosíssim, situés per un
instant en qualsevol punt del monument en
un dia de festa, per exemple en un dels de
jura dels furs de la ciutat per un monarca d'
Aragó ó d' Espanya, en que la cort y el ca-
bildo y 'ls ciutadans y 'l poble de Lleyda ves-
tits tots de rigurosa gala, omplen de gom á
gom l' angusta bassílica, quals ciments sembla
que 's commouhen als acorts del orgue y 'ls
cants de la clerecia, y á la claror dels ciris
en mitj dels nuvols d' incens ó de las llums
de colors que per las vidrieras baixan fent
mes mágich lo panorama, y de segur que á la
vista del mateix, exaltat lo sentiment per tanta
magestat y bellesa, que aumentarán ab lo re-
cort de véurerlas perdudas per sempre, plorarà
la sort sobrevinguda á Lleyda ab la pérdua
de sa histórica catedral, de sa riquíssima joia
arquitectónica y farà vots per que pugua véu-
rerla prompte restaurada. Ah! Las guerras de
successió en que Lleyda perdé sa catedral y
Universitat, son antich régimen municipal y sa
importancia histórica serán ploradas per llarchs
segles.

SANT LLORENS.

Hi ha que visitar també la esglesia d' aquest
nom com á monument arquitectónich puig á
part de sas dos bonicas naus góticas y son bell
campanar del mateix estil, conserva la nau pri-
mitiva, bizantina, alsada en temps dels gohts se-
gons sembla. Sen altar major de pedra, gótic, h
es digne també de esser vist, així con altres dos
mes petits, que hi ha en la nau del campanar,
del segle XIV ó comensos del XV. En la ma-
teixa trobará lo següent sepulcret pertanyent á
algun parent dels Comptes d' Urgell.

així com en la sacristia 'n trobará un altre y alguns relleus de quant era capella de Sant Pere.

La tradició diu que est temple existía ja en época del romans, que 's purificá en temps de Constantí; que 'ls alarbs ne feren una mezquita y que en la reconquesta se torná á purificar. En lo segle passat fou residencia del Capitol durant la construcció de la catedral nova.

SANT JOAN.

Altre dels temples digne de visitarse era 'l de Sant Joan, avuy perdut pera 'l culto y las Bellas arts. Era un bon exemplar del bizanti-

nisme ab mezcla de gótic. Doná de ell conte l' escoda l' any 1868 pera engrandir la plassa, mes avuy se 'n alsa un altre eu sa substitució que encara que poch adelantat pot visitar-lo 'l curriós, per trovarse ja algunas parts de éll acabadas, entre la que sobresurt la porta, copia de la *dels Fillols* de la catedral antiga. Quán siga acabat será un monument digne de Lleyda. (1)

LA CATEDRAL MODERNA.

Despres de permaneixer prop de cinch segles oberta al culto la catedral vella, fou tancada en 1707 per disposició del Governador Louvigny y convertida en cuartel. Passá llavors lo Capitol á residir interinament al Colegi de Jesús y d' aquí á Sant Llorens, que feu uns 70 anys los oficis de catedral. Aquí, donchs se trobava quán passá per Lleyda lo rey Carles III en 1759 á qui elevá lo Capitol ab fetxa 26 de Octubre una súplica perquè 's dignés subvenir á la construcció de un nou temple, súplica á que atengué generosament lo monarca designant una pensió de 12000 duros anyals pera mentres dures la construcció. Dos anys després lo 5 d' Abril de 1761 se posá la primera pedra per

(1) En l' antich temple hi havia algunas epigrafias que habém publicat en los *Apuntes de Historia de Lérida* y varias de sas bonicas cartelas se custodian en lo Musco.

l' Illm. Sr. D. Manel Macias Pedrejon, Bisbe de Lleyda, y lo 28 de Maig de 1781 fou consagrat solemnement per l' Illm. Bisbe Sr. Ferragudo.

Lo temple está consagrat á la Santíssima Verge Maria en lo misteri de la Assumpció.

Lo projecte es degut á D. Pere Cermeño y la execució fou dirigida per D. Francisco Sabatini, del real cos de inginyers abdós.

Conste el temple de tres naus de igual elecció y es magestuós tan interior com exteriorment, pertanyent sa arquitectura al orde corinti.

Sa fatxada, reproduhida en heliografia, en l' *Album de Lleyda y sa Provincia* es grandiosa y presenta un bell cop de vista ab sas dos torres y grants portas de ferro de son espayós atri, coronat per una balustrada en mitj de la cual s' ostenta un grandióscut d' armas d' Espanya surmontat per una creu de ferro dorada ab peana de pedra esculpurada.

Lo que fa mes grandiósc lo monument es la homogeneitat de execució en totas sas parts y entre ellas es digne de admirar lo cor, de talla sobre nogué, artistica y primorosament trevallat per Bonifaz y Bellvé esculptors qual nom s' immortalisá en esta obra, així com las esculpuras del célebre Adan que adornan alguns retaules del monument.

La capella de Sant Jaume, encara que sens importancia arquitectónica á pesar de esser al-

sada en lo temps del goticisme, pot visitarse per las históricas tradicions que tanca.

LOS DEMÉS TEMPLES.

~~~~~~

☞ Pertanyen los restants temples, com alsats en lo segle passat, al orde compost. Son ells, Sant Andreu y Magdalena, parroquias; los Dolors, de la Congregació dels Servitas; Puríssima Sanch ó Sant Antoni; Monjas de la Enseñansa, que te una bella portada barroca; Clarissas, Descalsas, y Sant Joseph ó Caritat. Los demés temples no tenen importancia arquitectónica, mes es digne de ser visitat lo oratori de la Academia Bibliográfica Mariana.

ARQUITECTURA CIVIL.

Pochs son los edificis que pertanyents á aquesta secció se guardan á Lleyda. Desaparegut á principis del passat segle lo palau gotich del Bisbe, poch ofereix de notable l' actual;

així mateix y per lo propi temps degueren derribarse los casals antics de la noblesa lleidana situats varios d'ells en lo redós d'aquell, prop de la catedral vella, pera donar axamples al castell, y fora d'alguna finestra del renaixement, alguna de gòtica tapiada ó amagada sota la grossa crosta de morté ó cals, y varias columnas ó capitells árabes amagats també en algun recó de casas particulars, no quedan á Lleyda altres exemplars de la arquitectura civil dels passats segles que l'Hospital y la Casa de la ciutat ó antiga casa de la Paheria. Valen no obstant la pena abdós de ser visitats.

Hospital de Santa Maria. Fou posada la primera pedra (1) lo dia 13 d'Abril de 1454, essent la Regna Donya Maria la que expedí lo decret de concessió y lo Papa Calixto III la butlla d'aprobació, qui había sigut avans catedràtic de la célebre Universitat de Lleyda y canonge de la Seu de la mateixa. L'arquitecte que dirigí la construcció fou Andreu Pí. Pertany aquest monument al estil gòtic y es d'atmirar l'hermosa Imátje de la Madona que sobre la llinda de la porta s'ostenta en

(1) Diu així aquesta.—«Any MCCCCLIII á XIII de abril se comensá la obra de aquest spital, en la cual posaren la primera pedra los honorables en Luis de Monsuar, é Bnt. Gralla, ciutadans Pahers, é Micer Manuel de Monsuar, Degá, é Micer Garcia de Valterra, canonges per lo honorable Capítol de la Seu de Lleyda.»

afiligranat doser, així com l'esbelta galeria y airosa escala que adornan lo pati.

Casa de la Ciutat. No s'coneix l'època en que fou construïda aquesta, si bé es de suposar ho seria en los temps de transició del bisantí al gòtic, en los que encara predominaba

la tendència á imitar l' árabe. A aquest gust sembla vol imitar la rengla de finestras á dos columnas que decora 'l frontis, donant llum al pis primer, sobre la qual corre una cornisa sostinguda per capritxosas cartelas bissantinas, tot lo qual

se repeteix en lo patiet interior per hont puja

l' escala principal. Aquest edifici que per molts segles ha sigut la casa de la Paheria, está plé de recorts històrics de grant interès local. Avuy te un altra fatxada que mira al riu pertanyent sá arquitectura al orde dórich, que si bé li mancan los bustos y balaustradas que debian adornarla y es bonica, falta á la homogeneitat que ha de regnar en tot edifici de importancia que aspiri á tindre bellesa arquitectónica.

Encar que no per sa importancia arquitectónica per que no 'n tenen, poden veurerse á Lleyda lo Seminari Conciliar, Casa de la Caritat y Hospici.

L' arquitectura militar está representada per los dos castells, nomenats Principal y Gardeny. Lo permís pera visitarlos se dona en la Comandancia General.

Los demás edificis públics de carácter civil no reuneixen condicions arquitectónicas bastants pera ser inclosos en aquest lloch. Manca á Lleyda edificis monumentals hont instalar las autoritats y corporacions oficials, que es de confiar logrará tindre aviat.

ESCUPTURA.

Per lo mateix motiu esposat en la secció arqueológica, es dir, per la falta d' afició á co-

leccionar y á guardar las trovallas, es per que no pot ensenyar Lleyda avuy cap estátua romana ni altrás mes antigas, quán tantas degueren adornarla en la dominació llatina. No cal dir, puig, que las que 's trovan avuy en la ciutat, pertanyen á la época compresa desde sa restauració á la fetxa.

Apart, donchs, del trevall escultural que adorna la catedral antiga y la esglesia de Sant Llorens, suficient pera ferne un riquíssim album, hi ha á Lleyda algunas antigas imátjes de la Madona, en pedra. Celebradas son la nomenada la *Verge del Blau*, que enriquía la portada dels claustres de la catedral vella, avuy venerada en un altar de la esglesia de Sant Pau, y la que baix rich doser gòtich, s' ostenta demunt la porta del Hospital. Altres dos mes antigas, en pedra també, hi ha en la parroquial de la Magdalena, en la llinda de la porta principal l' una y l' altra venerada en un altar de la nau esquerra. Altra imátje de la Madona, sigle XIV ó XV, se trova demunt la porta de Sant Jaume, al costat de la qual si veu la de Sant Jaume, que 'ns apar ser de temps anterior á la reconquesta. Dignas son així mateix de ser vistas, per lo que á la historia de la escultura interessa, Nostra Senyora de la *Cabeza*, y de la Mercé, en fusta, veneradas en l' esglesia de Sant Antoni, procedent la primera del convent dels Templaris de Gardeny y la segona del de la Mercé, y de qual imátje 's diu que es copia de la que 's aparegué á Barcelona á Sant Pere

Nolasco, que feu fer ell expressament y la enviá á Lleyda.

Després d' aquestas antigas esculturas de María, se custodian en la citada esglesieta de Sant Pau las colossals estátuas, en pedra, dels apostols, que adornaban la porta dels clautres de la catedral vella, y son de veurer igualment los altars gòtichs, trevallats en la mateixa materia, que 's trovan á Sant Llorens, de un mérit relativament interesant pera la historia de las Bellas Arts á Catalunya

Si poch afortunada la ciutat en esculturas antigas, ho ha sigut mes en la época moderna. La catedral nova es un petit museo, hont hi ha que atmirar en lo cor la magnífica talla sobre nogué del habils Bonifaz y Bellvé y las eccelents esculturas de en Joan Adan, y altres esculptors notables que adornan las vint capellas que conte 'l temple.

PINTURA.

Anys fa que 'ls especuladors d' antiguallas visitan la ciutat de quán en quán rebuscant lo que en argolfas se trovava com á cosa de poch merit per lo mateix que la vellura semblava que 'ls hi treya la que tenian. Que en pintura s' hi havia de trovar munió de cosas no hi ha

dupte pas, ja que á Lleyda hi havia molta y distingida noblesa y molts convents, hont solien atresorarse estas joyas. Mes avuy aquesta secció de las Bellas Arts sols se trova representada á Lleyda per alguns cuadros notables que s custodian en la sacristia de la catedral, tals com la agonia de Christo, de Mengs, Nostra Senyora, de Martinez, Sant Joan, del infant Gabriel, un Ecce Homo, de Réni, y un crucifix d' autor desconegut, sobre'l confesionari del canonge penitencié. En la esglesia de Sant Joan hi havia anys passats un cuadro, estil d' Albert Durer, y en la de Sant Llorens n' hi há algun d' antich, mes d' autor desconegut pera nosaltres. Un de ells es gótic. La Academia Bibliográfico-Mariana está formant actualment un museo de pintura Mariá.

També en l' esglesia del Hospital y Santa Clara hi há cuadros al oli, mes no coneixém son valor.

BIBLIOGRAFÍA.

Bibliotecas y Artxius.

Ab caràcter de pública sols te Lleyda la Biblioteca Provincial, situada en l' Institut de Segona Ensenyansa, formada, quan la creació

d' aquest establiment, dels llibres provinents de la de Cervera, de las de alguns convents de Lleyda y la Provincia y de adquisicions per compra. Conté uns 8000 volumens pertanyents á ciencias religiosas, historia, literatura, ciencias físicas, exactas y naturals, jurisprudencia, enciclopedias etc. etc. y té una secció de incunables ó llibres impresos en lo segle del descubrimient de la impremta en nombre da mes de 70 y un altra de manuscrits raras.

Altra Biblioteca te'l Seminari Conciliar constant de uns quant mils volumens, dels quals ne llegá 4000 á la mateixa lo Ilm. Sr. Bisbe Puigllat.

La que poseheix lo Director de la Academia Bibliográfico-Mariana es bastant enriquida y com á Bibliotecas particulars hont s' hi custodian alguns llibres curiosos podém citar las de D. Miguel Ferrer y Garcés, D. Joseph Maria Pinós, D. Lluís Roca, D. Joseph Maria Gras, l' ardia-ca, D. Vicent Higueras, D. Joan Griñó y algunas otras.

ARTXIUS. Richs son relativament lo del Capitol catedral y'l del Municipi. En ells se trovan documents de desde 'ls dias de la reconquesta. En lo del Ajuntament s' hi guardam munió de pergamins y las actas ó Manuals de la Corporació desde comensos del segle XIV, varios códices, un il·luminat, preciosissim pera l' historia de la pintura y alguns manuscrits, entre 'ls que son notables los dos llibres verts. A mes de aquest hi ha los artxius oficials de la Exema.

Diputació, lo del Notariat y lo de Hisenda ó Administració Económica, situats en las respectivas oficinas.

MUSEOS. Després del de la Comissió de Monuments artístichs de la Provincia, del que habém parlat en la secció d' arqueología, sols debém fer menció del de Física é Historia Natural del Institut bastant enriquit d' aparatos y exemplars dels tres regnes de la naturalesa. Altre consemblant ne té lo Seminari Conciliar.

De uns quants anys á aquesta banda Lleyda ve figurant relativament en primer lloch en la suscripció á obras científicas y literarias, y entran diariament en ella per venta y suscripció un grant número de periódichs.

Manca no obstant dirigir las lecturas á son fi, creant Bibliotecas populars en punts céntrichs y cómodos.

BIOGRAFIA.

Tampoch en esta secció per la falta de espay podém donar noticias estensas dels homes distingits que ha tingut Lleyda. Sols pera umplir aquest vuit indicarém los noms y la professió en que s' han distingit y 'l segle en que visqueren, y encara no ho podrém fer sino ab los mes notables.

ESCRITORS.—*Ramon Sans y Rives*, advo-

cat y catedràtich, segle XIX.—*Joan Bautista Arajol*, Canonge, seg. XIX.—*Cristòfol de Boleda*, metje.—*Guillerm' Botet*, consol de Lleyda, seg. XIII.—*Diego Cisteller*, catedràtich, entussiasta catalanista, seg. XVII.—*Francisco Javier Elias*, Religiós, gran llatinista, seg. XVIII.—*Diego Joaquin Ballester*, advocat, seg. XIX.—*Felix Farráz*, advocat y poeta, seg. XVIII.—*Francisco Ferrer y Nogués*, advocat, seg. XVI.—*Miguel Ferrer*, advocat, seg. XVII.—*Ramon Ferrer y Garcès*, catedràtich y metje, seg. XIX.—*Galab, juheu*, metje, seg. XV.—*Fermin Gigó*, catedràtich y advocat, seg. XIX.—*P. Anton de Lleyda*, religiós.—*Miguel de Cortiada*, catedràtich y advocat, seg. XVII.—*Francesch Moli*, catedràtich, seg. XVI.—*Pare Joseph Martinez*, jesuita seg. XVII.—*Fray Joseph Masot*, religiós agustí, seg. XVII.—*Jaume Nadal*, catedràtich y metje, seg. XIX.—*Fray Joseph de Pocurull y Vilagrasa*, Prior del monestir de Poblet, seg. XVII.—*Dr. Pujasol* filosof, seg. XVII.—*Francisco Remolins*, cardenal, seg. XVI.—*Tomàs Roca y Chesa*, *Joseph Roca y Puigantó*, *Bonaventura Roca y Labrador*, metjes, los dos primers del seg. XVIII. y l' últim del XIX.—*Alejandro Domingo de Ros*, Dean de la catedral de Tortosa, seg. XVII.—*Geroni Taix*, religiós, seg. XVII.—*Lluís Telm*, monje cartoix, seg. XVI.—*Miguel Turcavi*, jesuita, seg. XVII.—*Fr. Anselm Turmeda*, seg. XV.—*Anton Vilaplana*,

jurisconsult, seg. XVII.—*Arnalt de Vilanova*, seg. XIV.—*Constanti Bazan*, numismàtic. *Manel del Palació*, *Lluís Roca*, *Miguel Ferrer*, *Mosen Gonzales*, *Pereña*, *Castells*, *Pagès*, *Montull*, *Vïnes*, *Sol*, *Freixa Eusebi*, *Nadal*, *Morera*, *Abadal*, *Rufes*, *Mercadal* y molts altres son actualment distingits conreadors de las belles lletres.

Entre sas fillas distingidas conta Lleyda á Doña Isabel de Joya, Doctora, y á la heroïna María Sauret, qui en la guerra de successió se distingí batentse contra un soldat francés al que feu presoner y l' entrá á Lleyda.

No podém fer secció especial de *Artistes* per quàn aquest trevall está encara per comensarse. Es pátria Lleyda, no obstant, d' Antonino Sala, d' Aleix Mercé, y de Jaume Nadal, mestres compositors, de Pau Nadal, célebre organista, y dels cantants Anton Calasanz (seg. XVI.) y Joseph Grau; del arquitecte Antoni Cellés, del grabador Lluch y de molts altres que anirém donant al públich en successius trevalls. En la actualitat, á Lleyda, hont la veu del *Renaïement* també ha deixat sentir-sehí, cultivan las Bellas Arts alcansant justa reputació, dintre ó fora de ella, los escultors Corcelles, Tarragó, Elies y Murillo; los pintors Morera y germans Navarro, Suñé y altres; los mestres compositors y músichs Vidal, Martí, Oliver, Giró, Roig germans, Capell, etc., despertantse en la ciutat una afició notable ja envers las Bellas Arts totas.

QUARTA PART.

SECCIÓ VÁRIA.

Instrucció y Educació.—Beneficencia.—Diccionari de localitats.—Esglésias.—Oficinas.—Fondas y posadas.—Diligencias y cotxes.

INSTRUCCIÓ Y EDUCACIÓ.

Al suprimirse la antiga Universitat Literaria queda Lleyda sense mex estudis que 'is de la carrera eclesiástica y primera ensenyansa y per lo no. arreglo de mijans del present segle li fou concedida l' Institut Provincial de 2.ª Ensenyansa. Avuy conta Lleyda ab los següents centres de instrucció y educació.

Seminari Conciliar. En ell s' hi dona l' ensenyansa eclesiástica completa. Te col·legi d' interns.

Institut Provincial de segona Ensenyansa. S' hi fan los estudis del Batxillerat y la carrera

de Périt Agrónomo. Conte á més ab una escola de dibuix.

Escola Normal de Mestres. S' hi donan los estudis en lo grau de elemental.

Col·legi de Santiago. Es de 1.ª ensenyansa y adorno. Te interns y 'ls de 2.ª ensenyansa assisteixen al Institut.

Col·legi de Sant Vicent de Paul. Es de igual classe que l' anterior.

Academia Mercantil. S' hi ensenyan las assignaturas de la carrera Mercantil y s' hi fan Tenedors de Llibres.

A mes d' aquests centres d' ensenyansa hi ha á Lleyda una escola superior, dos elementals de noys, una de párvuls y dos elementals de noyas, costejadas per lo Municipi; quatre col·legis particulars pera noys, dos pera noyas, y altres quatre establerts en las Monjas de l' Ensenyansa, Arrepentidas, Pare Coll y Hospici, admetentse en los tres primers educandas internes y mitjas pensionistas.

BENEFICENCIA.

Com á Assilos benéfichs conta Lleyda ab los següents establiments y associacions.

Casa Provincial de Misericordia. Creada en 1836 en lo que fou convent dels Descalços, espayós y grant edifici que rés te que envejar als de mes importancia y en lo que s' hi albergan actualment grant número de noys y noyas. Lo primer establiment pera infants orfens fou

fundat á Lleyda per Sant Vicent Ferrer, segle XV. En lo actual á mes de la ensenyansa primaria se instrueix als noys en la música, havent format una *banda*; dedicántlos també á oficis y arts diferents. Grant benefactor d' aquest establiment fou En Diego Joaquin Ballester.

Hospici. Fou fundat l' any 1787, per l' Illm. Sr. Bisbe En Geroni Maria de Torres. Es un grant edifici ab sa capella, en lo qual s' hi albergan també en la actualitat molts noys y noyas, que reben la primera ensenyansa passant al ser grandets á la Casa de Misericordia.

Hospital de Santa Maria Sigué fundat en 1454 ab iguals prerogativas que 'l de Barcelona, refundintse en éll los set que contaba Lleyda. Respecte al edifici vejas la secció d' *Arquitectura*. Avuy se hi trova també instalat l' hospital militar, que ocupa l' ala dreta del edifici. Té espayosas salas y es capás pera acullir mes de dos cents malalts, si be es sempre escás lo número de aquests, per no concorrerhi sino en una extrema pobresa.

Germanetas dels pobres. Benéfich com cap es aquest assilo, hont s' hi albergan los pobres ancians de abdós sexes, faltats de recursos y forsas pera guanyarse la subsistencia. En la actualitat lo número d' assilats es de 59 entre homes y donas.

Monte-Pio. Veijas establiments de crédito.

Socorros-Mítuos. Desde fa ja molts anys conta Lleyda ab la associació d' aquest titol pera socorrerse 'ls associats en casos de malaltia.

Junta de Damas. Aquesta benèfica Associació té per objecte l'amparo de la infància desvalguda y en qual piados exercici s'hi practican las damas de la Ciutat, ab aplauso de tothom.

Sant Vicent de Paul. Es son objecte principal servir als malalts y veïllans, institució que presta á Lleyda importants serveys.

Oficinas de la Capital y establiments publichs, indicats per orde alfabètic.

Administració de Correus—Rambla de Fernando.
 Agència Consolar d'Italia—Major 35.
 Administració de Loterías—Idem 2.
 Idem Militar—Hospital.
 Almacén de estancats—Plassa de la Llivertat.
 Almodí—Plassa de la Constitució.
 Biblioteca Provincial—Caballers, Institut.
 Banc (Delegació del de Espanya) Rambla de Fernando.
 Banc de Lleyda—Major—39.
 Banc Mercantil de Lleyda—Major 2.
 Casa Consistorial—Paheria.
 Id. de Beneficencia—Plassa de Sant Joseph.
 Idem de Expòsits—Carme.
 Caja d'Ahorros—Caballers, Institut.
 Col·legi de Sant. Ramon.
 Comandancia General—Mayor 45.
 Comissió de evaluó—Plassa de la Constitució 22.
 Contaduría d'Hisenda pública—Id de la Llivertat.
 Cuartel de Carrabiners—Caballers.
 Id. de la Guàrdia Civil—Plassa del Dipòsit.
 Monte Pio—Caballers, Institut.

Museo Provincial—Caballers, Institut.
 Delegació d'Hisenda—Plassa de la Llivertat.
 Diputació Provincial—Id de id.
 Escola Normal de Mestres—Caballers, Institut.
 Escortador—Aforas de Sant Antoni.
 Ferro-carril, Estacions de las del Nort y Tarragona—Extrem de la Rambla de Fernando.
 Giro Mútuo del Tesor—Plassa de la Llivertat.
 Govern Civil—Id. de id.
 Idem Militar—Major 45
 Idem Ecclesiastich—Plassa de Sant Llorens.
 Hospital Civil y Militar—Major.
 Institut Provl. de 2.ª Ensenyansa—Caballers.
 Jutjat de 1.ª Instancia—Rambla de Fernando.
 Idem Municipal—Paheria—Casa la Ciutat.
 Oficinas de Governació—Plassa de la Llivertat.
 Idem d'Estadística—Id. de Id.
 Idem de Foment—Major, 39.
 Idem de Vigilancia—Plassa de la Llivertat.
 Palau Episcopal—Idem de Sant Llorens.
 Parque de Bomberos—Blondel y Major, 3.
 Registre de Hipotecas—Estereria.
 Sanitat Militar—Hospital.
 Seminari Conciliar—Plassa del Seminari.
 Telegrafos—Plassa de la Llivertat.
 Tesoreria de Hisenda Pública—Id. de id.
 Tribunal Ecclesiastich—Idem de Sant. Llorens.
 Vice-Consolat de França—Mayor 37

Esglesias.

Catedral—Extrem del carrer Major.
 Parroquial de Sant Llorens—Plassa de son nom.
 Idem de Sant Andreu—Carrer de Caballers.
 Idem de Sant Joan—Sa residencia en Sant Jaume.

Idem de Sta. Maria Magdalena—Carrer del Carme.
 Iglesia de N.^a Sra. dels Dolors—Idem de Caballers.
 Idem de la Purissima Sanch—Idem de Sant Antoni.
 Idem de Sant Joseph—Plassa de son nom.
 Idem de Sta. Maria—Carrer de Sant Antoni.
 Idem del Sant Hospital—Idem idem.
 Idem del Hospici—Idem del Carme.
 Capella de Sant Jaume—Idem Major.
 Idem de Sant Pau—Idem Palma.
 Altra Capella de Sant Jaume—Idem de Magdalena.

Convents.

Enseyansa—Carrer de la Palma.
 Claras—Idem Nou.
 Descalsas—Idem de Obradors.
 Del Cor de Jesús—Sant Antoni.

Fondas.

De Sant Lluís—Sant Antoni 35.
 » Espanya—Rambla de Fernando 16.

Posadas.

De Ballesté—Segarra 7.
 » Sant Jaume—Cabrinety 20.
 » La Barca—Blondel 8.
 » Pubill—Segarra 10.
 Del Segre—Major 33.
 De Bonet—Constitució 13.
 Del Sol—Id. 9.
 De Guasch—Fragá 15.
 » Simó—Redola 3.

De Barberá—Fragá 5.
 Del Jardí—Cabrinety 22.
 Dels Tres Reys—Major 7.
 De Sant Antoni—Constitució 24.
 » Olivé—Major, 41.
 » Banqué—Fragá, 17.
 » Ibars—Lamarca, 3.
 » Pamies—Clot de las Monjas, 7.
 La Catalana—Redola, 3.
 Del Hospital—Blondel, 37.
 De Melgosa—Segarra, 3.
 » Sant Joan—Seminari, 12.
 » Catus—Clot de las Monjas, 2.
 Dels Lleons—Constitució, 6.

Cafès.

Univers—Paheria 13.
 Quatre Portas—Major 82.
 Espanya—Id. 7.
 Sigle XIX—Estereria 8.
 Grant Saló—Constitució 21.
 Correu—Rambla de Fernando 7.
 Café Nou—Blondel 33.
 Comers—Caldererías 27.
 Leridano—Caballers 41.
 Iberia—Id. 65.
 Quatre Cantons—Tallada, 26
 Del Passeig—Rambla de Fernando 41.

Cotxes.

Pera Balaguer y Pons—Blondel, 20.
 » Balaguer—Id. 1.

- Pera Fraga—Fonda de Sant Lluís Id. 53.
 » Borjas—Posada dels Tres Reys Id. 7
 » Serós—Id. id. id. id.
 » Serós—Id. Barca Id. Id.

Tartanas.

- Pera Mollerusa. Posada dels Tres Reys Blondel 7.
 » Aytona y Alcarráz—Posada del Hospital Id. 37.

Cotxes pera 'l servey interior.

Se trovarán en las Fondas de Sant Lluís, y España, Posada del Jardí y en casa Rabés (a) Cal-sots.

QUINTA PART.

GUIA ADMINISTRATIVA.—ECLESIASTICA.—MILITAR
 Y JUDICIAL.

GOVERN CIVIL DE LA PROVINCIA.

GOBERNADOR.

Sr. D. Joan Bautista Somogi.

Secretari, D. Andreu Cruz Prieto.

PERSONAL DE LA SECRETARIA: Oficiais. D. Felix Rokiski, D. Julian Escanero Bastaras. D. Ramon Pagés. Oficial auxiliar D. Antoni Rovira.

SECCIÓ DE CONTES. Oficial D. Hipolit Cabra.—Auxiliars. D. Anton Aguilar. D. Arturo Vilanova, D. Abelardo Hernandez.

SECCIÓ DE ORDE PÚBLICH. Inspector Jefe D. Laureano Diaz, Idem de 2.ª clase, D. Ramon Tomás, Id. de 3.ª clase, D. Antoni Castillo.

SECCIÓ DE FOMENT. *Jefe*. D. Agusti Arbex.—*Oficial*, D. Joseph Fernandez.—*Escribents*, D. Benigne Sudor. D. Jaume Solanes.

EXM. AJUNTAMENT CONSTITUCIONAL DE
LLEYDA.

ALCALDE-PRESIDENT

Sr. D. Agustí Lopez Morlius.

Tinents d'Alcalde. D. Libori Aguado.—D. Llorens Corominas.—D. Manel Florensa.—D. Joan Pinell.—D. Pere Valls.

Procuradors Sindichs, D. Joseph Sol Torrens.—D. Sebastià Capell.

Regidors. D. Joseph Viñals.—D. Joan Font.—D. Fidel Sabal.—D. Joan Neach.—D. Frederich Freixa.—D. Joseph Rauret.—D. Pau Vidal.—Don Francisco Pujol.—D. Manel Pereña.—D. Enrich Mias.—D. Joseph Anton Abadal.—D. Ramon Maria Vicens.—D. Joseph Camps.—D. Joseph Fusté.

ALCALDES DE BARRI Y SUPLENTS.

BARRI 1 *Alcalde;* D. Anton Serra. *Suplent* Don Manel Calvet. BARRI 2 *Alcalde* D. Pere Joan Gahart. *Suplent.* D. Joan Perelló. BARRI 3 *Alcalde* D. Miquel Roig. *Suplent* D. Miquel Piñol. BARRI 4 *Alcalde,* D. Joan Gés. *Suplent,* D. Manel Talon. BARRI 5 *Alcalde,* D. Manel Pujadas. *Suplent* Don Constantí Secanell. BARRI 6 *Alcalde,* D. Pere Abadal. *Suplent,* D. Ricart Canalda de Gomis. BARRI 7 *Alcalde,* D. Pau Ascon. *Suplent,* D. Francisco Piñol. BARRI 8 *Alcalde,* D. Ramon Morera. *Suplent* D. Modesto Macarulla. BARRI 9 *Alcalde* Don Agustí Biscarri. *Suplent,* D. Francisco Coll. BARRI 10 *Alcalde,* D. Pere Serra. *Suplent,* D. Joseph Vi-

dal. BARRI 11 *Alcalde* D. Joseph Estrada Pascual *Suplent,* D. Tomás Torné. BARRI 12 *Alcalde,* Don Ramon Sibina. *Suplent* D. Celedoni Marugan. AFORAS. *Alcalde,* D. Joan Perelló.

VOCALS ASSOCIATS DE LA JUNTA MUNICIPAL.

D. Pere Abadal.—D. Baltasar Arqués.—D. Joseph Maria Gras.—D. Joan Mestre y Camps.—Don Joan Bertran.—D. Salvador Freixa.—D. Gaspar Rubiol.—D. Pere Serra.—D. Francisco Munsó.—D. Manel Sirvent.—D. Agustí Derch.—D. Joseph Saseda.—D. Salustia Farré.—D. Climent Gardeñas.—D. Jaume Font.—D. Jaume Barrufet.—D. Domingo Ballesté.—D. Isidro Borrás.—D. Francisco Sogañoles.—D. Frederich Renyé.—D. Joaquin Torreadella.—D. Antoni Montardit.

IL-LTRE. JUNTA LOCAL DE 1.ª ENSENYANSA.

President.—Lo M. Iltre. Sr. Alcalde Constitucional. *Vocals.*—Rt. D. Manel Fenero, Rector de Sant Joan. Dr. D. Antoni Abadal y Grau, D. Miquel Murillo Farran, Llic. D. Magí Targa, Don Jaume Font, D. Carles de Arroyo, *pares de familia.* *Secretari.* Lo del Exm. Ajuntament

IL-LTRE JUNTA LOCAL DE SANITAT.

President. Lo M. Iltre. Sr. Alcalde Constitucional. *Vocals,* D. Joseph Sol Torrens, propietari.—D. Manel Pereña, advocat.—D. Agustí Biscarri, industrial.—D. Carles Mostany, metje cirurjà.—D. Sebastià Aran id. id.—D. Joan Blavia, veterinari, *Secretari* Dr. D. Antoni Abadal y Grau farmaceutich.

EMPLEATS DE LAS OFICINAS MUNICIPALS.

Secretari de la Corporació. D. Anton Serra Mostany *Contador*—D. Manel Talon—Oficial 1 D. Manel Pujades. Id. 2 D. Joan Torrens. Id. Auxiliar. D. Ricart Canalda de Gomis. Auxiliars. D. Antoni Araujo, D. Joaquin Lluís de Martorell.

ALTRAS DEPENDENCIAS DE LA MATEIXA CORPORACIÓ

Dipositari de caudals—D. Enrich Morante—*Secretari de l' Alcaldia*, D. Trinidad de Martorell. *Administrador del Cementiri*, Rt. D. Magi Fabregat—*Id de Consums* D. Pascual Tordera.—*Aforador*, D. Francisco Muñoz-Celador. D. Anastasi Vives.—*Apremiista* D. Diego Fuentes. *Administrador del Escorxador*, D. Bonaventura Bibelles, Veterinari de id. D. Joan Blavia, *Fiel Almotacen de id.* D. Julia Torres. *Administrador de Puestos publichs*, D—Pere Tolosa—*Jefe de la Guardia Municipal y Rural*,—D. Pere Oriol y Teixidó. *Cabo de la Guardia rural*, D. Agustí Garzaball. *Jardiner*—D. Salvador Roca. *Cabo de serenos* D. Manel Baluó.

EMPLEATS FACULTATIUS.

Arquitecte. D. Ramon Portusach—*Mestre d' Obras* D. Joseph Viciàna. *Capatás*—*Vigilant d, Obras* D. Joseph Rubio.

HOSPITAL MUNICIPAL DE SANTA MÀRIA.

Capellá. Rt. D. Joseph Rufes.—*Superiora de las fillas de la Caritat*, Sor Carme Romeu—*Metjes*.

D. Cárlos Mostany, D. Sebastiá Arán, D. Joan Palmés—*Farmacéutich*, D. Antoni Abadal—*Barbé Sangradó*, D. Antoni Focino—*Interventor*, don Miquel Teixidó—*Director de enfermers de la Caritat Cristiana*, D. Manel Fontánt.

DIPUTATS À CORTS.

Lleyda.—Excm. Sr. Compte de Torregrosa.—*Borjas*.—Lo mateix.—*Balaguer*.—Excm. Sr. D. Francisco Martinez Brau.—*Cervera*.—Excm. Sr. D. Manel Alonso Martinez.—*Sort*.—Sr. D. Lluís de Leon.—*Tremp*. id. id.—*Seu d' Urgell*.—Sr. D. Isidro Boixader.

SENADORS.

D. Ceferino AVECILLA.—D. Enrich de Zubiru.—D. Manel Maria Alvarez.

SRS. DIPUTATS PROVINCIALS AB ESPRESSIÓ DEL DISTRICTE QUE REPRESENTAN.

D. Marian Quer y Fontova.—*Lleyda*. «Bartomeu Llinás.—*Tremp*. »Genaro Vivanco.—*Granadella*. »Modest Ribé.—*Esterrí d' Aneo*. »Pio Coll y Moncasi.—*Solsona*. »Joseph Oriol Combelles.—*Cervera* Marian Clúa y Anglés.—*Balaguer*. »Pere Ignés.—*Sant Martí d' Malda*. »Enrich de Carcer.—*Tárrega* »Joseph Maria Xamar.—*Borjas*. »Francisco Gené Rovira.—*Organyá*. Ramon Maluquer.—*Pons*. »Francisco Bañeres.—*Agramunt*. »Rodolf Vidal.—*Pont de Suert*. »Pompeyo Sostres.—*Gerri*. »Isidro Estopá.—*S. Ll. de Morunys*. »Manel Arró.—

Bosost. »Felip Portoles.—*Viella.* »Magi Morera.—*Pobla de Segur.* »Miquel Fontova.—*Almenar.* Jaume de Moner.—*Sort.* »Francisco María de Martorell.—*Salardú.* Enrich Perramon.—*Seu de Urgel.* Ramon Planes.—*Bellver.*

JUNTA PROVINCIAL DE INSTRUCCIÓ PÚBLICA.

D. Joan Buenaventura Somogy Gobernador president.—D. Pau Reverter Vice-president.—Don Pere C. Tamayo Vocal eclesiàstich.—D. Joseph O. Combelles Director del Institut de 2.ª ensenyansa.—D. Joseph Sol Torrens Concejal del Excm. Ajuntament.—D. Francisco Romero Inspector de 1.ª ensenyansa.—D. Antoni Castellá Director de la Escola Normal.

NOTA.—No consigném los noms dels tres vocals que ho son de dita corporació en concepte de pares de Família ni 'l que ho es ab lo carácter de individu de la Comissió de la Exma. Diputació provincial per rahó de no tindrer aquests datos.

PERSONAL DE SECRETARÍA.

D. Domingo Solé y Puig Secretario.—D. Pau Ichart Auxiliar primer.—D. Antoni Solé y Tosi Idem segon.

EXMA. DIPUTACIÓ PROVINCIAL.

EMPLEATS DE LA SECRETARIA DE LA DIPUTACIÓ PROVINCIAL.

Secretari. D. Carles Nadal—*Contador.* D. Pascual Peiruzá. *Oficials.* D. Enrich Roca. D. Anton Ortiz, D. Agustí Prim, D. Joseph Farran.

Auxiliars. D. Josep Vidal, D. Joan Serra, D. Emeteri Escudero. *Escribents,* D. Agustí Neach D. Arturo Vilanova, D. Jaume Dominguez. *Ugiers.* D. Ramon Aixalá, D. Joseph Estalella.

ARTXIU.

Artxiver, D. Joseph Amigó.

DEPOSITARIA.

Depositari, D. Salvador Alvareda. *Auxiliar,* D. Pere Domingo.

CARRETERAS.

Arquitecte Provincial, D. Celèstí Campmany. *Delineant,* D. Blay Lamolla. Hi há ademés 20 peons caminers y 2 capatassos.

BENEFICENCIA.

Casa de Misericordia.

Director, D. Lluís de Marlés. *Meljes,* D. Sebastia Aran. D. Máxim Josa. *Sangrador,* D. Agustí Fonzino. *Farmacèutich,* D. Anton Blavia.—*Mestre elemental,* D. Pere Peguera. *Id. de Música* D. Francisco Oliver. *Sabaté,* D. Lluís Font. *Sastre,* D. Joseph Curiá. *Porter,* D. Jaume Fabregat. *Enfermés* D. Joseph Grau. *Ayos,* D. Agustí Gorgues.—D. Miquel Carles, Don Joseph Torres. *Mandadera,* D.ª Francisca Melgosa. *Capellá,* Rt. D. Jaume Morrores.

HOSPICI.

Director. D. Lluís de Marlés.—*Metjes* D. Sebastia Arán.—D. Màxim Josa. *Sangrador*, Don Agustí Foncino.—*Farmacèutich*, D. Antoni Blavia.—*Encarregada de la Casa de Maternitat*, D.ª Carme Flos. *Mandadera*, D.ª Alejandra Torres. *Capellá*, Rt. D. Joseph Agusil.

JUNTA PROVINCIAL DE SANITAT.

Sr. Governador. President.

Voca's. D. Francisco Maria de Martorell, diputat. D. Lluís Corsini, inginyer.—D. Màxim Josa y D. Anastasi Florensa, metjes.—D. Anton Abadal y Grau y D. Joseph Pifarré, farmacèutichs. Don Tomás Casals, cirurjía.—D. Joaquin Fontova, Veterinari.—D. Joseph Anton Nuet, propietari. Don Joan Pinell, comerciant.—D. Llorens Corominas, industrial. *Sr. Alcalde de la Capital*, y *Sr. Metje*—*Director del Hospital Militar. Secretari*, l' oficial del Govern Civil D. Ramon Pagés.

JUNTA PROVINCIAL DE INSTRUCCIÓ PÚBLICA.

JUNTA PROVINCIAL DE BENEFICENCIA.

Sr. Governador. President.

Vocals. D. Francisco Maria de Martorell.—Don Joseph Maria Pinós.—D. Ramon Jover.—D. Francisco Saganóles.—D. Miquel Agelet.—Dr. D. Bonaventura Corominas, Pbre.—D. Ramon Maria Vicens.—Dr. D. Joseph Oriol Combelles.—D. Joseph Casals.—Dr. D. Lluís Roca.—D. Anton Murillo.

CLAUSTRE DE CATEDRATICHS DEL INSTITUT.

segons l' ultim escalafon.

Director.

Dr. D. Joseph Oriol Combelles y Navarra.

Vice-Director.

Batxiller D. Victoriano Yoldi y Escobar.

Secretari.

Dr. D. Joseph Albiñana y Rodriguez.

Catedràtichs Numeraris.

Batxiller D. Gayetà Marin Carrasco.—Il·lm. señor Llicenciat D. Miquel Ferrer y Garcés.—Batxiller D. Victoriá Yoldi Escobar.—Dr. D. Joseph Oriol Combelles.—Dr. D. Sebastia Gelambí Rodon, Pbre.—Ing. D. Bonaventura Ribera y Albareda Pbre.—Dr. D. Joseph Albiñana y Rodriguez.

Catedràtich interi, D. Ricart Regil y Alonso. *Catedràtichs supernumeraris.* Inginyer D. Pere Fuertes Bardagi, *secció de ciencias.*

Substituts. Llicenciat D. Jeseoph Pellisé Molas, substitut de D. Manel La Rosa. D. Joan Mariscal y Estruch, substitut de dibuix.

EMPLEATS Y DEPENDENTS DEL INSTITUT.

Oficial de la Secretaria. D. Joseph Sarri.—*Con-*

serge. D. Joan Freixinet.—*Bedel.* D. Lluís Beso.—*Porter* D. Joseph Lastra. *Mosso* D. Carles Castañera.

ESCOLA NORMAL DE MESTRES.

Primer Mestre, Director, D. Antoni Castellá y Mora. *Segon Id. Secretari,* D. Ramon Gimenez de Lafuente. *Professor Auxiliar de Religió,* D. Fr. Pere Morell. *Regent de l' Escola pràctica,* D. Joan Calahorra. *Auxiliar de id.* D. Joaquin Mesalles.

TELÉGRAFOS.

Director de 3.ª classe:

D. Abelardo Pequeño Amado.—*Jefe d' Estació,* D. Frederich Martinez. *Oficials.* D. Joaquin Sirera.—D. Agapito Perez.—*Aspirants,* D. Enrich Brasé. D. Manel Blanco.—D. Ramiro Martinez.—Don Joseph Pueo.—*Conserge* D. Joan Varela. *Ordenansas.* D. Juliá Dominguez D. Tomás Marin.—*Capatassos.* D. Joseph Ibarz, D. Nicolau Cabezon, D. Joseph Maria Fernandez.—*Celadors* D. Francisco Nieto, D. Mariano Miquel.

OBRAS PÚBLICAS.

Enginyer Jefe.

D. Lluís Corsini.

Enginyer primer, D. Adolf Puqueño.—*Enginyer segon,* D. Rodolf Gelabert.

Ajudant primer, D. Antoni Sirera.—*Ajudants tercers,* D. Mariano Izquierdo.—D. Joaquin Bordons.—Don Ramon Perez Garcia.—D. Ramon Piqué Murillo.—D. Vicent Caso.—*Sobrestants segons,* Don Norberto Gutierrez.—D. Agustí Llanté.—*Ajudans tercers* Don Estebe Cabós.—D. Celedoni Giorgi.—D. Miquel Casanoves.—D. Antoni Echevarria.—*Escribent major.* D. Joan Elquizabal.—*Escribent primer,* Don Agustí Alvarez.—*Idem.* segon, Don Manel Vidal.—*Delineant* Don Cessar Cabeza.—*Ordenansa.* D. Trifon Torres. *Mosso* D. Ramon Maria Felipe.

ADMINISTRACIÓ DE CORREUS.

Administrador principal.

D. Valeriá Goñi y Sigüenza.

Oficial primer, D. Mariano Sanchez Barrio.—*Idem segons,* D. Ceferi Vera Canales.—*Aspirants primers* D. Lluís Jorro.—D. Joseph Polvora.—*Aspirants segons,* D. Dinisio Torrente.—D. Ignasi Artigues.—*Ordenanasa* D. Pere Nau.

DELEGACIÓ DE HISENDA DE LLEYDA.

Delegat.

D. Joan Rodriguez y Perez

Advocat d' Estat en dita Delegació.

D. Severiano Bruye de la Cueva.

Escribents.

D. Manel Sorribes.—D. Joseph Menós.—D. Joseph García.—D. Mariano Jové.—*Ordenansa.* Don Antoni Bueno.

INTERVENCIÓ D' HISENDA.

Interventor.

D. Estanislau Crespo Aibar.

Oficials. D. Norbert García.—D. Gregori Baguer.—D. Ulpiano Perez.—D. Ignaci García.—D. Antoni R. Gonzalez.—D. Manel Menós.—Don Ulpiano Martinez.—D. Joseph Lagua.

Auxiliars. D. Rafel Gutierrez.—D. Tomás Palacios.—D. Cándido Piquer.—D. Joseph E. Suarez.—D. Joseph Ferreres.—D. Antoni Cassanyes.—*Porter* D. Ramon Borrás.

ADMINISTRACIÓ DE CONTRIBUCIONS DE RENTAS.

Administrador.

D. Joan Bautista Castelar.

Oficials. D. Mariano Mola.—D. Joseph Cambra.—D. Ricardo Velasco.—D. Antoni Toscano.—D. Antoni Pagés.—D. Joseph Lega.—D. Joseph Artigues.—D. Magi Morante.

Auxiliars. D. Joseph Figuerola.—D. Lluís Armengol.—D. Manel Gomez.—D. Paulino Lopez.—D. Francisco Barrera.—D. Laureano Domenech.—D. Manel Espluga.—D. Pau Cuenca.—*Porter,*

D. Miquel Duran.—*Ordenansas.* D. Ramon Alegre.—D. Joan Espluga.

Secretari de la Comisió de Evaluó.

D. Ramon Piqué.

Perits.

D. Vicent Casanova.—D. Ramon Sevina.

COMISSIÓ DE COMPROBACIÓ DE LA CONTRIBUCIÓ.

INDUSTRIAL Y DE COMERS.

Jefe. D. Antoni Perez. *Auxiliar primer,* Don Cristofol Puche.—*Id. segon* D. Sinforiá de los Rios.

ADMINISTRACIÓ DE PROPIETATS É IMPOSTOS.

Administrador.

D. Marcell Bolivar.

Oficials. D. Joseph Magan.—D. Lluís Marzo, Don Miquel Hermoso.—D. Pau Zaval.—D. Miquel Almenara.

Auxiliars. D. Sebastiá Puigbonet.—D. Joseph Farrán.—D. Ezequiel Llorach.—D. Bernardino Ibueha.—D. Tirso Cámara.—D. Sebastiá Capell. *Ordenansa.* D. Nemessi Fraile.

TRESORERIA D' HISENDA.

Tresorer.

D. Joseph Maria Gras-

Caixers. D. Fulgencio Alcaraz.—D. Valentí Alcaraz.—*Oficial* D. Eduart Poch.—*Auxiliars* Don Laureano Estrada.—D. Francisco Estop.—*Porter.* D. Pere Clúa.—*Ordenansa.* D. Ramon Carné.

COMISSIÓ DE EVALUACIÓ Y REPARTO.

DE LA CONTRIBUCIÓ TERRITORIAL DE LLEYDA.

President.

D. Joan Bautista Castelar.

Vocals contribuyents. D. Joseph Maria Pinós.—D. Francisco Maria de Martorell.—D. Felip Hortet.—D. Miquel Olarte.

Vocals del Ajuntament. D. Joseph Vinyals. Don Joan Font.—D. Enrich Mias.—D. Joseph Fusté.—Sr. Registrador de la Propietat.—D. Joseph Viciana, *mestre d' Obres.*—*Perits* D. Joseph Murillo. D. Felip Carcavilla. *id.* *Secretari* D. Ramon Piqué.

SOCIETAT ECONÓMICA D' AMICHS DEL PAIS.

Director.—D. Joseph Oriol Combelles *Vice-Director.* D. Victoriá Yoldi. *Censor.* D. Ramon Soldevila.—*Vice-Censor* D. Pere A. de Temple.—*Contador* D. Llais Jené Gimbert.—*Vice-Contador* D. Ramon Maria Vicens.—*Tresorer* D. Joseph Sol

Torrens.—*Vice-Tresorer* E. Carles Nadal.—*Secretari Artixer* D. Joseph Murillo Roure—*Vice-Secretari* D. Domingo Solé.

COMISIÓ PRAL. DE VENTAS DE PROPIETATS Y DRETS DEL ESTAT.

D. Marcelino Vallduvi.

OFICINAS DE MONTS.

Inginyer Jefe. D. Joseph Maria Fenech.
Inginyer 2on. D. Francisco Javier de Ferrer.
Ajudan 2on. D. Pascual Navarro Cañizares.
Id. *id.* D. Melchor Jordana.
Capatassos, D. Just Collado.—D. Joan Foradada.

ILTRE. JUNTA DE CEQUIATJE

President Delegat. D. Libori Aguado.—*Vocal-Regidor* D. Pau Vidal.—*Vocal-Gaudi* D. Antoni Abadal y Grau.—*Voca's Pagesos* D. Felip Hortet. D. Joaquin Peiró.—*Suplents* D. Gabriel Alsina. D. Joseph Ballespi.—*Secretari* D. Joan Torrens —*Depositari* D. Joseph A. Grau.—*Colector* D. Tomas Merola.

COMISSIÓ PROVINCIAL DE MONUMENS HISTORICHS Y ARTISTICHS.

Individuos correspondientes de la Real Academia de la Historia. }
Sr. D. Miguel Ferrer y Garcés,
Vice-President.
» D. Lluís Roca y Florejachs
» D. Manuel La Rosa y Ascaso.

Id. id. de la de Bellas Arts de S. Fernando. }
 » D. Agapito Lamarca.
 » D. Mariano Perez Dalmau.
 » D. Albert Camps y Pairat.
 » D. Francisco Vidal y Codina
 » D. Ignasi Simon Ponti *Secretari*.

Arquitecte de la Provincia D. Celesti Campmany.
 Jefe de la Secció de Foment D. Agustí Arbex.
 Id. de la Biblioteca pública.

PROFESSORS DE LES ESCOLES PÚBLICAS.

Professors.

D. Joan Calahorra.—D. Joaquin Mesalles.
 » Marian Aguilar.—D. Antoni Valls y Cirera.
 » Miquel Devesa.—D. Ramon Morera *Substitut*.

Professoras.

D.ª Carmen Solá.—D.ª Catalina Garcia.—Doña Antonia Ramos.—D.ª Carmen Llorens.—D.ª Rosa Aixut.

ALTRE. COL·LEGI DE ADVOCATS DE LLEYDA.

Junta de Govern.

Degá.—D. Ramon Roca y Ferrer.
 Diputat 1er.—D. Felip Montull.
 Diputat 2on.—D. Joseph Maria Pinós.
 Tresorer.—D. Manel Pereña.
 Secretari-Contador.—D. Joan-Santiago Griñó.

COLEGIALS.

D. Pere Miró.—D. Joan Mestre y Tudela.
 —D. Miquel Ferrer y Garcés.—D. Ramon Castellon.—D. Joseph Maria Grás.—D. Ramon Soldevila.—D. Cassimiro Noet.—D. Pere A. de Temple.—D. Francisco Maria de Martorell.—D. Ramon Roca y Ferrer.—D. Felip Montull.—D. Joseph Maria Pinós.—D. Antoni Serra.—D. Antoni Calderon.—D. Genaro Vivanco.—D. Gayeia Puig y Boladeras.—D. Ignaci Simon y Pontí.—D. Cárles Nadal y Ballester.—D. Manel Pereña.—D. Lluís Corbella.—D. Joan Santiago Griñó.—D. Joan de Temple.—D. Ignaci Peiró.—D. Frederich Reyné y Viladot.—D. Joseph Maria Niubó.—D. Francisco Bañeres.—D. Francisco Sogañoles.—D. Francisco Javier Viñes.—D. Nonito Prim.—D. Joan Borrell.
 D. Emilio Vivanco.—D. Lluís Gené.—D. Domingo Sobrevals.—D. Magi Morera y Galicia.—D. Bonaventura Corominas.—D. Bonaventura Más.—D. Enrich Roca y Nogués.—D. Rodolf Vidal.—D. Francisco Toneu.

COMITÈ PROVINCIAL DE LA SOCIETAT PROTECTORA DE ANIMALS Y PLANTAS.

Dr. D. Joseph O, Combelles *President*.—Dr. D. Antoni Abadal y Grau.—D. Pere Fuertes Bardaji.—Dr. D. Joseph Albiñana, *Secretari*.

COMISSIÓ DEL BANCH D' ESPANYA.

FILLS DE MORLIUS

Carrer Major n.º 17 entresol.

PERSONAL DE LA DELEGACIÓ DEL BANCH
D' ESPANYA.

Delegat.—D. Nonito Montobbio.—*Interventor.*—
«Sebastia Vila.—*Auxiliars.*—«Eugenio Barbero.—
«Sebastiá Ribelles.—«Ramon Lojo.—«Eduardo de
Llano.—«Cárlas A. de Roble.—«Gustavo Macias.—
«Eduard Felip.—«Eduard Abruqueta.

JUNTA DIRECTIVA DE LA ASSOCIACIÓ DE DAMAS DE
ESTA CAPITAL PERA 'L ANY 1882.

Presidenta, D.ª Maria dels Reys Menchaca.
Vice-presit.^a » Maria-Amalia Vignau de Quer.
Depositaria, » Dolors Llinás.
Secretaria, » Dolors Ferrer de Castells.
Vice-Secret.^a » Maria Reixach de Pereña
» Ramona Aixalá de Jené.
» Rosa Sanchez de Cabra.
» Teresa Estebill de Demestre.
Vocals. . . . » Ramona Oms de Forn.
» Josepha Moix de Falcó.
» Matilde Calahorra de Arévalo.
» Leonor Verdaguer de Biscarri.

LA CRUZ ROJA.

Delegat President, D. Carles de Arroyo y Herrera
Secretari, D. Ricart Canalda de Gomis.

SOCIETAT DE SOCORROS MÚTUOS.

President, D. Manel Pujadas. *Vice-president*

D. Francisco Joanchich. *Depositari* D. Pere Jau-
me Llorens. *Secretari*, D. Joseph Lastra.

ADMINISTRADOR DE LOTERIAS.

D. Anastasi Corriá.

VICE-CONSOL DE FRANÇA.

D. Cassimiro Bertran.

AGENT CONSOLAR D' ITALIA.

D. Carles Nadal Ballester.

TRADUCTOR OFICIAL DE LLINGUAS.

D. Joseph Maria Gras.

COMPANYIA DE BOMBEROS.

Comandant, D. Joseph Viciano.
Inspector D. Ramon Mañé.
Subinspector, D. Manel Farré.

CANAL D' URGELL.

Jefe, D. Manel Corberó.

ASSOCIACIONS INSTRUCTIVAS Y RE-
CREATIVAS.

CASINO PRINCIPAL.

President, D. Pio Coll Moncasi.
Secretari, D. Domingo Sobrevals.

CASINO D' ARTESANS.

President, D. Wenceslao Gigó.
Secretari. D. Miquel Sanmartí.

GUIA ECLESIASTICA

Illm. Sr. Bisbe.

Dr. don Tomás Costa y Fornaguera,
Secretari. D. Gregori Moratinos.

CURIA ECLESIASTICA.

Vicari General Llic. don Joseph Anton Brugu-
lat.—*Fiscal Eclesiástich* don Ignaci Simon y Pontí.
—*Notari Major*, Llic. don Joseph Subiela.

Expedicioner de dispensas matrimoniales.

Llic. don Joseph Subiela.

ADMINISTRACIÓ DIOCESSANA.

Gefe Económic Llic. don Joseph Casals.—*Ofi-
cial* don Jacinto Ibars.—*Oficial* don Pere Picas.

Habilitat del Clero.

don Baltasar Arqués.

CAPITOL CATEDRAL.

Il·tre. Llic. don Antoni Roig Bugallal, *Dean*.—
Il·tre. Dr. don Crispi Rahola, *Arxipreste*.—Il·tre.

Llic. don Vicent Higueras, *Ardiaca jubilat*.—Il·tre.
Llic. don Joseph Casals, *Xantre*.—Il·tre Dr don
Joseph Hospital, *Mestre-escolas*.—Il·tre. Dr. don Jo-
seph Ricart, *Penitencié*.—Il·tre Dr. don Pere Ta-
mayo, *Canonge jubilat*.—Il·tre Llic. don Pere Tei-
xidó, *Doctoral*.—Il·tre. Llic. don Joseph Tañá *Ca-
nonge*.—Il·tre Baxiller don Antoni Morillo Velarde
Dávila, *Canonge*.—Il·tre don Serapio Enciso, *Ca-
nonge*.—Il·tre don Pascual Jáuregui, *Canonge*.—
Il·tre' don Joseph Fernandez, *Canonge*.—Il·tre. Llic.
don Joaquin Salazar, *Lectoral*.—Il·tre. Llic. don
Joan de la Creu Aranáz, *Magistral*.—Il·tre don
Pere Yarza, *Canonge*.

SEMINARI CONCILIAR TRIDENTÍ.

CLAUSTRE DE PROFESSORS.

Rector.

M. I. Sr. Llicenciat D. Joaquin Salazar, cate-
dràtic de Sagrada Escriptura.

Il·tre. Llicenciat don Pere Teixidó, catedràtic
de Cáuons.—Il·tre. Doctor don Grispi Rahola, ca-
tedràtic de Teologia Moral.—Llicenciat don Sebas-
tiá Sumalla, catedràtic de Teologia dogmática.—
Llicenciat don Joseph Rufes, catedràtic de Histo-
ria Eclesiástica y 3er. any de Filosofia.—Llicen-
ciat don Bonaventura Ribera, catedràtic de Física.
—don Ignaci Pintó, catedràtic 2on. any de Filoso-
fia.—don Joseph Pujargimon, catedràtic 1er. any
de Filosofia.—don Baltasar Arqués, catedràtic de
Matemáticas.—don Antoni Navarro, catedràtic de
4art. y 5int. any de llatinitat y Humanitats.—

don Francisco Castarlenas, catedràtic del 2on. y 3er. any de id.—don Pau Soler, catedràtic del 1er. any de id.—don Francisco Malla, Substitut de Càtedras.—don Mariano Palacin, Secretari d' Estudis, y Profesor de l.' Ensenyansa.—don Manuel Palacin, Auxiliar de l.' Ensenyansa.

COL·LEGI DE SAN RAMON.

Director. Reverent Llicenciat don Joseph Pellicer.

Interns pobres uns noranta.

SRS. RECTORS DE LAS PARROQUIAS DE LLEYDA.

Rt. don Pere Solanelles, de la de San Pere.—Rt. don Manel Fenero, de Sant Joan.—Rt. don Joseph Botines, Vicari.—Rt. don Bartomeu Plá, de Sant Llorens.—Rt. don Joseph Plá, Vicari.—Rt. don Joseph Clúa, de Sta. Maria Magdalena.—Rt. don Joseph Freixinet, Vicari.—Rt. don Salvador Gomis, Ecónomo de Sant Andreu.—Rt. don Pere Creus, Vicari.

CONGREGACIÓ DE LA PURÍSSIMA SANCH DE N. S. J.

Prior Eclesiàstich. Iltre. Sr. Cononge, don Joseph Casals.—*Prior seglar.* don Miquel Murillo y Farran.—*Secretari.* don Joseph Murillo y Roure.

VENERABLE CONGREGACIÓ DE NTRA. SRA. DELS DOLORS.

Corrector. Sr. Dr. don Joseph Ricart y Sans.—*Prior.* Iltre. Sr. Llicenciat don Joseph Bru-

gulat, Vicari General.—*Secretari.* Sr. Llicenciat don Joan de Temple.

CONFRARIA DE NOSTRA SEÑORA DELS PAGESOS DE LLEYDA.

Majora' 1er. President. don Joseph Pere Fontseré.—*Sacristà.* don Tomás Melé.—*Receptor de caudals.* don Joseph Camí.—*Síndichs.* don Pere A. de Temple, don Francisco María de Martorell.—*Secretari.* don Tomás Casals.

SOCIETAT DE SANT VICENT DE PAUL.

President. don Enrich Zafin.—*Vicepresident.* don Lluís Roca y Florejachs.—*Tresorer.* don Joseph Pifarré.—*Secretari.* don Francisco Toneu.

JUNTA DIOCESSANA.

DE CONSTRUCCIÓ Y REPARACIÓ DE TEMPLES Y EDIFIS ECLESIÀSTICHS

Excm. é Ilm. Sr. Doctor D. Tomás Costa y Fornaguera, *Bisbe de la Diòcesis.* *President.*

M. Iltre. Sr. D. Antoni Roig y Bugallal, *Degà del Capítol.*—Iltre. Sr. Dr. don Crispi Rahola, *Arcebisbe.*—Rt. Sr. don Francesch Solanellas, *Pàrroc de St. Pere.*—Iltre. Sr. don Cesáreo Huertas, *Promotor Fiscal del Jutjat.*—Sr. don Joseph Sol Torrens, *Síndich del Ajuntament.*—Sr. Dr. don Lluís Roca y Florejachs, *Individuo de la Comissió Provincial de Monuments històrics y artístichs.*—Rt. Sr. don Gregori Moratinos, *Secretari.*

GUIA MILITAR.

GOBERNADOR.

L'Excm. Sr. Mariscal de Camp don Romualdo Crespo de la Guerra.

Ajudant de Camp. Lo Comandant Capità don Lluís Romeu y Crespo.—*Secretari* Lo Comandant capità don Sandalio Bert y Rus.—*Auxiliar.* Lo Capità Tinent don Francisco Bajo Ramos.—*Sargento Major.* Lo Comandant don Pere Cáceres y Benitez.

CASTELL PRINCIPAL.

Comandant militar. Lo Comandant Capità don Celestí Martínez de Irizar.—*3er. Ajudant.* Lo Tinent Alferez don Manel Torres de Lara.

CASTELL DE GARDENY.

Comandant militar. Lo Comandant Capità don Vicent Salas Valimaña.

HOSPITAL MILITAR.

Director. Lo Subinspector graduat Metje major personal 1er efectiu, don Manel Martín.—*Farmacèutich.* don Manel Guerrero Montes.—*Capella* don Pau Grifó.

ADMINISTRACIÓ MILITAR.

Comisari de Guerra. don Ricardo Navarro.—*Factoria de Subsistencias y utensilis.* Oficial 2on.

don Francisco Gomez.—*Parque y Hospital.* Oficial 2on. don Emilio Blanco.

SUBDELEGACIÓ CASTRENSE.

Subdelegat. dr. Bonaventura Corominas.

BATALLÓ RESERVA DE LLEYDA N.º 21.

Coronel Tinent Coronel. don Angel Corbalan y Martín.—*Tinents Coronels Comandants,* don Joan Pallarés Vaguero.—don Miguel Ameta Vizcondo.—*Capitans.* don Francisco Angulo.—don Joseph Balbuena.—don Lluís Lopez.—don Joseph Tensa.—*Tinents.* don Antoni Garcia.—don Antoni Martínez.—don Marcos Manical.—don Pere Cuartero.—don Joseph Prats.—don Pau Robles.—don Miquel Sarrate.—*Alferez.* don Francisco Perez.—don Joseph Pallarés.—don Joan Melendez.—don Joan Gay.—don Agustí Egea.

BATALLÓ DIPOSIT DE LLEYDA N.º 21.

Tinent Coronel. don Pascual Fernandez Cuevas.—*Comandant.* don Joseph Dalmau Fábregas.—*Capitans.* don Antoni Flotats.—don Andreu Ros.—don Manel Mellado.—don Domingo Soler.—*Tinents.* don Pere Iglesias.—don Joseph Josa.—don Miquel Millet.—don Pere Berenguer.—*Alferez,* don Rafel Ribó.—don Joseph Ponzoda.—don Ignasi Fuis.—don Pere Guarcha.—don Camilo Deulonder.

GUARDIA CIVIL.

Tinent Coronel. don Lluís Rivera Marave.—*Co-*

mandant. don Serafin Escudero Solá.—*Capità Tinent,* don Isidoro Laportilla.

CARRABINERS.

Comandant. don Mateu Cavanna Piñol.—*Tinent,* don Luciano Diges Buendia.—*Alferez,* don Joseph Vila Masanet.

INGINYERS.

Comandant, don Ramon de Ros y de Cárcer.—*Celador de Fortificació,* don Cecilio Estevan.—*Mestre d'obres.* don Julian Nuñez Alvarez.

ARTILLERIA.

Comandant, don Wenceslao Farrés.—*Capità,* don Ramon Tort y Rós.—*Alferez.* don Vicent Sevil

CAIXA DE RECLUTAS.

Comandant, don Felip Morató Navarro.—*Capità,* don Esteve Salamaña Casanova.

SOMATENS.

Comandant Auxiliar, don Enrich Perez Dalmau.

GUIA JUDICIAL.

JUTGAT DE 1.ª INSTANCIA.

Jutge. don Pau Reverter.—*Fiscal.* don Cesareo Huerta.—*Secretari.* don Joseph Prim.

ACTUARIS.

don Joseph Sales.—don Joaquin Ruiz.—don Andreu Arévalo.—don Angel Sanchez.
Agusils. don Isidro Charles.—Gabriel Garrigas.

JUTGAT MUNICIPAL.

don Isidoro Arrufat, *Jutje.*—don Frederich Renyé, *Suplent.*—don Ignaci Simon Pontí, *Fiscal.*—don Joan Santiago Griñó, *Suplent.*—don Joseph Estrada, *Secretari.*—don Tomás Estrada, *Suplent.*
Agusils don Pau Badia.—don Bonaventura Clara.

REGISTRE DE LA PROPIETAT.

Registrador. don Lluís Corbella.

Advocats en exercici.

D. Miquel Ferrer y Garcés.—don Joan Mestre Tudela.—don Genaro Vivanco.—don Ramon Soldevila.—don Ramon Roca.—don Manel Pereña.—don Josep Maria Pinós.—don Ignaci Simon y Pontí.—don Joan Santiago Griñó.—don Antoni Serra.—don Joan N. de Temple.—don Enrich Roca y Nogués.—don Javier Viñes.—don Felip Montull.—don Francisco Toneu.—don Francisco Saganolas.—don Ignasi Peiró.—don Rodolfo Vidal.—don Frederich Renyé y Viladot.—don Joseph Maria Niubó.—don Domingo Sobrevals.

Procuradors.

D. Francisco Morante.—don Francisco Biscarri.

--don Nonito Prim.--don Francisco de Paula Puig.--don Joseph María Tarragó.--don Joseph de Porqued.--don Domingo Alvarez.--don Valeriano Llonch.--don Lluís Aranguren.--don Rafel Fábrega.

Notaris.

D. Ignaci Sol.--don Pere Aixalá.--don Francisco Soldevila.--don Pere Esteban Salas.--don Francisco Torrejon.--don Joseph Palmés.

Agents de negocis.

D. Angel Sanchez.--don Ramon Gosé.--don Francisco Cami.--don Ramon Artigues.--don Agusti Lopez Morlius.--don Salvador Freixa.--don Gaspar Rubiol.--Srs. Vidal y Armengol.--don Manel Ballespi.--don Antoni Guà Millá.--don Luciano Pinet.--don Miquel de Tejada.

GUIA PROFESIONAL.

Metjes Cirurgians.

D. Domingo Mestre.--don Carles Mostany.--don Lluís Roca y Florejachs.--*Subdelegat del Partit.*--don Marian Perez Dalmau.--don Sebastià Aran.--Dr. D. Joseph Oriol Combelles.--don Anastasi Florensa.--don Magi Targa.--don Máxim Josa.--don Eudalt Fornés.--don Joan Palmés.--Dr. D. Camilo Castells.--don Joaquin Bañeres.--don Benet Rabasa.--don Mateu Costa.--don Valentí Sants Albiñana.--don Candi Jover.--don Fernando Serra.

Cirurgians Metjes.

D. Pau Farré.--don Tomás Casals.--don Francisco Inglés.

Farmacéutics

D. Joseph Pifarré.--don Anton Abadal y Dr. don Anton Abadal y Grau.--don Joseph Trueta.--don Ramon Maria Vicens.--don Joseph Besa.--don Joseph Porqueres.--don Ramon Caba.--don Llorens Solá.--don Magi Abadal.--don Antoni Blavia.

Veterinaris.

D. Salvador Fábregas.--don Ramon Fábregas.--don Joan Blavia.--don Francisco Blavia.--don Joaquin Fontova.

Mestres d' obres.

D. Joseph Vicianà.--don Ramon Miró.--don Blay Lamolla.--don Joseph Rosell.

Perits Agrónomos.

D. Felip Carcavilla.--don Joseph Murillo y Roure.--don Ramon Sevina.--don Pere Prenafeta.--don N Rivera.

Professors de Ensenyansa.

D. Antoni Bonell.--don Francisco Freixa.--don Domingo Solá.--don Joseph Solá.--don Magi Vio-

la.—don Miquel Viola.—don Bernardino Coarasa.
—don Eduart Domingo.

Profesoras.

D.ª Filomena y D.ª Carmen de Miguel.--doña
Teresa Uruñuela.

Professors de Música.

D. Francisco Oliver.--don Pau Ichart.--don
Jaume Roig.--don Angel Fuentes.--don Joseph
Roure.--don Ignasi Constanti.--don Pere Jou.
Pbre.--don Joaquin Roda.--don Joseph Torné.

GUIA INDUSTRIAL Y MERCANTIL.

COMERS.

Noticia Histórica.

Lo comers de Lleyda ha sigut sempre important. Ja en temps dels chetas se estenia fins á las colonias gregas al llarch de la costa de llevant, Marsella, Ampurias, Tarragona, Salou y Valencia, com ho proban las monedas omonoias que baté ab las quatre primeras ciutats, é important fou així mateix en l' época romana en l' exportació de grans, per lo que rebé l' nom de graner de Roma, y qual productes estreya pe'l Segre cap á Tortosa. Nó menos considerable sigué en la época árabe, puig capital de valiat y de regne independent per molt temps, era l' centre mercantil de una bona rogalia. Cresqué empero baix aquest punt de vista Lleyda desde sa restauració y durant la última mitat de la etai mitja, en qual época sa industria floreixent doná gran impuls á la contractació, pera lo qual tenia Lleyda á las horas tres grans plassas; *lo mercadal* (en l' estació del carril) *l' almudí* (hont es ara la catedral nova) y *la plassa de l' Azuda* (en front de la catedral vella). Sabut es que sas relacions en aquesta época arribaban fins al Asia y África, ahont enviaba sas manufacturas, tenint en Campania (Italia) Consol y Hoch senyalat en sa llotja. Importants y numerosos eran los gremis de Lleyda en aquella época, entre 'ls que 's contaba lo de *corredors*. En l' any 1589 se creá á Lleyda la *Taula de Cambis*, instalada en la Casa de la Paheria, á carrech de qual Corporació corria, y 'l ser considerada aquella de igual

categoria que la de Barcelona demostra l'importància mercantil de Lleyda. Las guerras del temps del Príncep de Viana, las dels *segadors*, y las de la *independencia* anaren minvant lo concurs é industria de Lleyda fins á quedar aniquilats á principis del present segle. Desde 'l primer ters del mateix que Lleyda va refense á copia de esforços de sa perduda importància mercantil y avuy gracias á las carreteras obertas ja fá anys vers á Madrid, Barcelona, Tarragona, Huesca y nostra montanya, als ferro-carrils qu van cap al mateixos punts y al antich esperit emprendedor que va revivantse lo comers de Lleyda te magnífich pervenir, y al qual arribará així que la locomotora boreixant lo Noguera Pallaresa salvi la barrera dels Pirineus pera entrar á Fransa.

Pera aytal aconteixement Lleyda se está preparant á tota pressa, habentse fundat en ella enguany lo *Banch Mercantil de Lleyda* y lo *Banch de Lleyda*, á mes de la institució de crèdit *Caja d' Ahorros y Monte Pio*, instalat en lo passat any. Lo grant mercat de cereals que va á construirse en la plassa de Sant Lluís es també una consecuencia del desenrotlló mercantil que se está efectuant en la ciutat.

Avuy lo Comers de Lleyda está representat, ab molt poca diferencia en los números, per los següents establiments.

Almacens de ferro, 2.—Id. de teixits, 2.—Bassars de roba, 5.—Mercaders de drogas, 6.—Tendas de ferrateria, 4.—Id. de teixits, 20.—Curtits al por major, 4.—Cafés, 12.—Tendas de bacallá, 20.—Quincallers, 7.—Mercerías, 4.—Tendas de comestibles, 20.—Id. de porcelana, 3.—De ví y aiguardent, 26.—Bodegons, 11.—Tendas de plats y

ollas, 6.—Carbonerías, 7.—Posadas, 14.—Tendas de juguets, 5.—Venedors de peix, 1.—Id. de llet de vaca, 4.—Id. de cabra, 9.—Agents consignataris, 6.—Banquers, 3.—Almacens de fusta, 3.—Id. de draps, 2.—Casas de préstams, 2.—Especuladors de grants, oli, ví y aiguardent, 20.—Id. en bestia de llana, 4.—Id. mular, 3.—Tendas de jechs, 2.—Carnicerías, 17.—Venedors de pá, 29.—Roba-vellers, 6.—Drapaires, 6.—Tendas de mobles, 4.—Xocolaterías, 2.—Fondas, 4.—Centros de suscripcions, 1.

INDUSTRIA.

Si 'l comers de Lleyda en lo antich fou important ha de creurese que sa germana la industria no degué desmereixer á son costat. Especialment del ram agrícola, que es en lo que sempre s' ha distingit y ha de distingirse Lleyda si vol obtindre verdadera importància, se 'n te las millors notícias.

Ab la vinguda dels alarbs cobrá algun vol en certas manufacturas y en la etat mitja després de la reconquesta eran famosos sos curtits, guants, panyos, perfumeria y altres productes.

No queda empero d' aixó ara mes que 'l recort essent nula la industria antiga á Lleyda.

Per los següents datos que acompanyém se veurá que la industria mes floreixent en la actualitat es la farinera.

Fábricas de teixits, 1.—Idem farina, 8.—Idem xocolate, 7.—Idem d' aiguardent, 7.—Idem camisas, 1.—Idem licors, 2.—Idem gaseosas, 3.—Idem pastas, 3.—Idem sabó, 8.—Idem de curtits, 3.—Idem de teulas, 9.—Idem mistos, 2.—Idem de te-

nallas, 4.—Idem de calcs, 1.—Industria de transports, 20.—Molins d' oli, 21.—Imprentas, 7.—Platerias, 3.—Ebanisterias, 4.—Tintorerias, 2.—Calderers, 4.—Espardenyers, 18.—Cerers, 1.—Fotógrafos, 3.—Courers, 4.—Boters, 5.—Baulés, 1.—Carreters, 5.—Cubers, 4.—Doradors, 2.—Esculptors, 4.—Pintors, 4.—Marmolistas, 1.—Cellers, 8.—Fusters, 19.—Guitarrers, 2.—Ferrers, 7.—Cerrallers, 15.—Llauners, 5.—Barberias, 16.—Perruquers, 3.—Ganibetaires, 2.—Sastrerias, 17.—Modistas, 4.—Cadiraies, 4.—Esmolets, 2.—Sabaters, 29.—Pastelerias, 5.—Relotjers, 4.—Llibreters, 5.—Sombreterers, 3.—Armers, 3.—Forns, 11.—Estreterers, 6.

VÍAS-FÉRREAS.

Lleyda 's comunica avuy per ellas directament ab Madrid y Barcelona, Reus y Tarragona, quals vías empalmant ab altres fan que 's trovi enllasada ab tota Espanya y l' estranger. Pera las comunicacions de la Provincia vejias *Diligencias y cotxes*.

Erratas.

En la plana 68 dels *anuncis* en lloch de dir *Pedro Germans*, lleixescas **PADRÓ GERMANS**.

TAULA.

PRIMERA PART.	TOPOGRAFIA. . . plana	7
SEGONA PART.	HISTORIA.	» 11
TERCERA PART.	ARQUEOLOGIA <i>Numismàtica</i> y <i>epigrafia</i>	» 27
	BELLAS ARTS. <i>Arquitectura</i> , <i>Esculptura</i> , <i>Pintura</i>	» 31
	BIBLIOGRAFIA. <i>Bibliotecas</i> y <i>Artxius</i>	» 54
	BIOGRAFIA.	» 56
CUARTA PART.	SECCIÓ VARIA.. . . .	» 59
QUINTA PART.	GUIA ADMINISTRATIVA <i>Eclesiàstica</i> , <i>Militar</i> y <i>Ju-</i> <i>dicial</i>	» 66
	GUIA PROFESSIONAL.	»
SEXTA PART.	GUIA INDUSTRIAL Y MER- CANTIL.	» 97
SÉTIMA PART.	SECCIÓ DE ANUNCIS. De Lleyda.. . . .	» 1
	» Roselló, Alguaire y Ba- laguer.	» 53
	» Valls y Reus.	» 56
	» Tárrega y Cervera.»	65
	» Manresa y Tarrasa.»	68
	» Sabadell y Barcelona.»	93

Taula per indústries dels establiments anunciats en la present Guia, plana 102.

TAULA DE LAS INDUSTRIAS

ANUNCIADAS

en la present Guia.

A

- Arboricultura (Establiments de) planas-21-42-43
64-y 96.
Atauts-19
Aladres-44.
Anissets-43-52-59-69.
Aparatos pera bugadas-104.

B

- Bolos antigastrálgichs-6.
Basars de roba feta-13-38.
Blats (Diposits de)-14-21-26.
Billars-34.
Banchs de Cr dit-86-114 y 115.
Braguers (F brica de)-111

C

- Cererias-56.
Colegis-1-9-92.
Confiterias-24.
Comers de teixits-4-8-14-116.
Comestibles (Tenda de)-10.
Carbó mineral-11.
Cadiraies-34.
Cintas (F brica de)-68-73-76-78-80-82-83.
Cement rom  (F bricas de)-11-66.
Cuberias.-17-98.
Camiseria (F bricas de)-22-
Cervessa (F bricas de)-23-76.
Coures (Diposit de)-24.
Caf s-33.
Calsat (Basar de)-36.
Centros de suscripcions-41.

D

- Droguerias-8-13-56.
Diposit d' objectes Ortopedichs-28.
Doradors-30.
Dibuix (Academia de)-35.
Diposits de fustas-40-52-54.
Dentistas-83-108.

E

- Ebanisterias-7-20-26.
Especialitats farmac uticas-6-27-30-31.
Estamperia-41.

F

Farmacias-6-27-30-31-65-103.
 Farinas (Dipòsits de)-14-21-26.
 Fondas-16-29-90.
 Fusterias-20-34-71-79.
 Ferreterias-23-101.
 Ferros (Dipòsit de)-24.
 Fotografias-36-51-113.
 Fàbricas de serrar-40-54.
 Idem de farinas-15-113.
 Idem de aiguardents-48-52-59-69.
 Idem de paper-48.
 Idem de filats y Teixit-55-58-72-113.
 Idem de curtits-56-60-62-63.
 Idem de Teixits-57-61-62.
 Fundicions de ferro-61-75-102.

G

Gaseosas (Fàbricas de)-23-76.
 Gnanterias-35.
 Guitarras (Fàbrica de)-37.
 Gorras-(Fàbrica de)-97
 Chorrissos de Vich-99-100

L

Licors (Fàbricas de)-48-52-59-69.
 Litografias-84-112.

LL

Llanas en rama-25-95.

Lleteria-29.
 Llissos (Fàbrica de)-81.

M

Marmolistas-32.
 Màquines de cusir-39-45.
 Mantxas (Fàbrica de)-48.
 Maquinaria (Construcció de)-49-50-72-84-85-94
 101-108-109.
 Mercerias-35.
 Mesclas explosives-13-77-80.
 Midó (Fàbrica de)-67.

P

Perruqueries-3-18.
 Pastas (Fàbrica de)-3-19.
 Pastelerias-4-2.
 Paqueteria (Comers de)-9.
 Paper de fumar (Fàbrica de llibrets de)-93.
 Perfumerias-35.
 Pólvora (Fàbricas de)-13-77-80.
 Procurador-12.
 Prempsas-49.
 Prempsas pera ví-89-98.
 Posadas-65-66-95-116.
 Pintes (Fàbricas de)-81-97.

Q

Quincallerias-23-27-101.

R

Relotjerias-18-37-73-87.

S

Sastrerías-2-13.
 Sillerías-7-20.
 Serrallerías-11-31-45-49-50.
 Seguros-15-51.
 Sabó (Fábricas de)-17-32-63.
 Sederías (Fábrica de)-68.
 Sostres artesonats-110
 Sombrererías-112

T

Tapicerías-7-20.
 Tintorerías-28-58-79.
 Tenda de composturas-33.
 Torneries-37-79.
 Transports (Agencias de)-85-87.
 Teixits-4-8-13.

U

Ultramarins-25.
 Vidriers-34.
 Vidres pintats-105.

Vidres musselinas-100
 Vins-68.

X

Xocolates (Fábricas de)-5-10-25-46-56.
 Xocolaterías-6-29.

COL·LEGI

DE

SANT VICENT DE PAUL

DIRIGIT PER

Dⁱ FRANCISCO FREIXA

LLEYDA.

UNICH EN SA CLASSE

EN AQUESTA PROVINCIA.

CARRER DE MAGDALENA-53-TOT LO EDIFICI.

En aquest acreditat establiment s'admeten pensionistas, mitjos pensionistas y externs, existint los professors convenientes para totas las suas clases, donantse una esmerada educació y ab sa corresponent vigilancia.

Los pares que tinguin gust de encarregar nos sos fills, trovarán totas las comoditats y esmerat cuidado que en aquets establiments se requereix.

Primera ensenyansa de preparació para la segona. Música, dibuix y demás classes extraordinarias. Per la part religiosa hi há oratori á la casa y sacerdot. Lo edifici es espayós y ventilat. Los preus son: Pensionistas 125 ps. trimestre, rentá la roba de vanda 5 ps. Mitjos pensionistas 80 ps. y externs 5 ps. mensuals. Les classes extraordinarias se pagan per separat.

S'admeten noys assistents al Institut dirijint los en l'estudi y velas y sent acompanyats á dit establiment.

CONFITERIA DE LA AMISTAD

1006

ANTON CURIA

Carrer Major Número 27 Lleyda.

En dit establiment s'hi trovará un gran assortit de licors, vins generosos, del país y estrangers, formatjes, mantegas, salchichons y varios altres géneros, especialment dolços de totes classes, caixas pera bodas y bateixos, xocolates, cafés, etc.

Se fan ramellets y tota sort de encarrechs ab lo major gust y equitat en los preus.

“LA PERFECCION LERIDANA.”

SASTRERIA

DE

Joseph Gombau

CARRER MAJOR NUM. 26

EN FRONT DE LA PLASSA DE SANT FRANCESC.

Lleyda.

En aquest establiment trovará 'l públich tota classe de trages, en gran assortit y á preus equitatius.

GRAN PERRUQUERIA

“DU MONDE ELEGANT.”

de Salvador Tortou.

CARRER MAJOR NÚM. 36 PRINCIPAL. LLEYDA.

La facilitat de proporcionar-se tota classe de cabells, fa que aquest establiment, competeixqui en los preus, ab los principals de sa classe, venense tota sort de postissos pera senyoras y cavallers als modicls preus seglents.

Anyadit, cabell de 40 centímetros llarg, 30 rals. Idem 60 centímetros 40 rs. Id. cabell entrefi 70 centímetros 60 rs. Id. (cabell xino) 6 pams, 20 rals Id. 4 pams 12 rs. Se confeccionan tota classe de perucas pera senyoras y cavallers desde 80 á 500 rs.

CASA FUNDADA EN 1847.

GRAN FÁBRICA DE PASTAS PERA SOPA

DE LA VIUDA Y FILL

DE

JOSEPH LLOBET

Carrer de Caballers-39-Lleyda.

LA CONFIANZA CONFITERIA Y PASTELERIA

DE

JOAN GUARRO

CABALLERS-66-LLEYDA.

Especialitat en pastas, dolços, vins y licors, així com també en sucres, xocolates, thés, formatjes, galletas, sigrons, etc.

Gran assortit en cintas, fils, cotons, agullas, dials, estisoras, etc. ferreteria y perfumeria etc.

També es trova en est establiment tot lo necessari pera pintors, terras pera blanquejadors, cola etc.

COMERS

DE

GENEROS NACIONALS Y EXTRANGERS.

Viuda Mias Fill y Vea

PORTXES BAIKOS-11

LLEYDA.

FABRICA DE CHOCOLATES

DE

Manuel Garcia y Morondo.

PREMIATS EN LAS EXPOSICIONS

DE

FILADELFIA, PARÍS Y LLEYDA.

UNICH A CATALUNYA.

CARRER DE CABALLERS NUM. 8,

LLEYDA.

Se fabrican chocolates desde l'preu de 4 rals la lliura fins a 12.

Al engrós se fa una rebaixa de 8 per 100.

«CHOCOLATERÍA DEL BUEN GUSTO»

DE

BONAVENTURA QUERALTÓ.

Carrer Major número 60.

Lleyda.

En aquest establiment se serveixen xocolates, pastels, matons, cremas, bunyols, horxatas aixerochs, etc. tot inmillorable y á preus económichs.

BOLOS ANTIGASTRÁLGICHS DE ALMAZAN.

~~~~~

Remey pronte y segur pera combatre tota classe de afeccions del ventrell, sían ó no dolorosas.

Aquests bolos acompanyats de son corresponent prospecte se venen al preu de 24 rals caixa en la Farmacia de Joseph Porqueres, Carrer de Cavallers, núm. 49, unich corresponsal en aquesta Provincia.

A més se trovan en aquest establiment tota classe de especialitats nacionals y extrangeras, aixerochs y robs medicinals, aigüas minerals y gran varietat de instruments y aparatos ortopédichs.

EBANISTERÍA

Sillería y Tapicería

DE

Joaquin Lopez.

GRAN TALLER Y ALMACEN DE MOBLES

Mayor—47 y Blondel—48

LLEYDA.

~~~~~

Gran y variat assortit en mobles.

Se decoran habitacions, segons las últimas novetats y á gust del consumidor.

Paper pera decorar habitacions de las Fábricas estrangeras y nacionals.

ESPILLS, TRANSPARENTS Y MOTLLURAS.

DROGUERIA

DE

DOMINGO SALA

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ—28 LLEYDA

En aquest antich y acreditat establiment qual duenyo no repara en medis per complaurer á sos numerosos parroquians y constants favorexedors, se trovará un abundant surtit á preus limitats de géneros pertanyents al ram de drogas, cereria, confiteria, xocolates, thés, cafés, efectes pera la bonificació dels vins, productes químichs y farmacéutichs, colonials y del país. Gran diposit de paper de fumar, pólvoras, perdigons, tinturas, pinturas y barnissos, etc.

DIPÓSIT Y ALMACEN

DE

GÉNEROS NACIONALS Y EXTRANJERS

de

JOSEPH TREMULLA,

Paheria 15 y Major 1.

LLEYDA,

COL-LEGI DE SANTIAGO APÓSTOL.

DIRIGIT PER

DON ANTONI BONELL Y SALIRA.

En aquest establiment trovarán los pares de familia, que s' dignin encarregar nos sos fills, un esmerat tracte y una exquisida vigilancia ab totes las garantias que pogan reclamar pera que sos fills surtin aprofitats, tant en la part moral com en la part científica.

PREUS:—Pensionistas 200 rs. al mes.

Mitjos pensionistas 120.

Rentat y planxat 20 rs á part.

Pera facilitar l' ingrés á la 2.ª ensenyansa havem obert una classe de primera ensenyansa atment pensionistas, mitjos pensionistas y externs.

Carrer de Caballers 22—Lleyda.

COMERS DE PAQUETERIA

DE

MIQUEL PONT.

Plassa de Sant Joan núm. 20—Lleyda.

Merceria y Novetats.—Sedas, fils y cotons pera cusir ab máquina y á má.

TENDA DE COMESTIBLES
DENOMINADA LA «TENDETA».
CAVALLERS 17 LLEYDA.

En aquest tan acreditat com antic establiment representat per los mateixos duenyos se trovarán tota clase de géneros referents al ram de *salchicheria*, aixís com també bacallans, arrossos, aiguardents de totes classes y altres varios articles de menjár.

FÁBRICA D' AIGUARDENT DE LEOPOLDO MORA
*En santxe de Sant Antoni, cantonada
à la carretera de Huesca.*

En aquesta casa s' trovarán espírits de vi y aiguardents de totes classes, á preus sumament arreglats.

CHOCOLATES

DE

MIQUEL ROIG.

ESPECIALITAT EN LO DE 'LS P.P. CARMELITAS.

10. Plassa de la Constitució - 10

LLEYDA.

SERRALLERÍA

XXX

Francisco Guardiola

Y

DIPOSIT DE CARBÓ MINERAL
y cement

DE LAS

MINAS DE LA GRANJA D' ESCARPE.

CARRER DE LA ACADEMIA,

En santxe de San Antoni,

LLEYDA.

Se construheixen tota clase de ferramentas pera obras y tot lo referent al ram de serreria.

Francisco de Paula Puig

Ofereix al públich son despaix pera tota classe de assumptos legals devant dels Jutgats y Tribunals, Ajuntaments, Administració Económica y demás Oficinas públicas.

— 12 —

CONSULTAS: DE 9 A 1 Y DE 5 A 8.

LEYOA-CALDERERIAS-9-1 ER.

— 13 —

FÁBRICA DE POLVORA

LA XERROANA

DE

JOSEPH FUSTÉ Y COMPANYIA.

Fabricació de pólvoras en gran escala, montada á la altura de las primeras d' Espanya, ab tots los requisits que marca la Lley.

DESPATX CENTRAL DELS PEDIDOS

AL POR MAJOR Y AL POR MENOR

EN LA CONFITERIA

DE JOSEPH FUSTÉ Y CASTELLS.

Plassa de la Constitució-26-Lleyda.

Pólvoras de cassa de 1.ª classe de 7 graus, Metxas pera barrinadas classe superior.

Pólvora de miná classe 1.ª 2.ª y 3.ª classe.

PAHERIA NÚMERO 7.

Aprofiteu la ganga.

COMERS Y SASTRERIA

DE

BONAVENTURA VIDAL.

Trajos de llana, fil y cotó de lo mes fi a lo mes barato. Especialitat en trajos de nen. etc.

Mantas, tapabocas, bano-bas flassadas, mocadors de seda, llana, fil y cotó, camisas de tela percal y pisanas etc.

PAHERIA NÚM. 7 XLEJOA.

TOMÁS CAPELLA

MAJOR 1 Y 76-LLEYDA.

GRANT DIPÓSIT DE CAMISAS, PITRERAS, COLLS,
PUNYS, Y TOTA CLASSE DE GÈNERO BLANCH
CONFECCIONAT.

GÈNEROS DE PUNT DE LLANA Y COTÓ.

Vels y mantellinas, blonda de tolas formas.

GRANADINAS ASSARJADAS Y TÁMIS DE TOTS AMPLES.

ESPECIALITAT EN GÈNEROS PERA DOL

Grant assortit de gèneros pera trajes deivern é
istiu, pera senyoras y cavallers.

Se confeccionan trajos á preus molt arroglats.

Fayas negras y de color. Rasos y sedalinas.

Domasos, tapicerías, reps y portiers.

MOCADORS Y CORBATAS DE TOTES CLASSES.

DIPOSIT

DE BLATS Y FARINAS

DE

Anton Agelet y Companyia.

RAMBLA DE FERNANDO-54.

LLEYDA.

LA PERFECCION LERIDANA.

FABRICA DE FARINAS

DE

Salvador Gili

LLEYDA.

LA EQUITATIVA

Societat de Seguros sobre la vida,

ESTABLERTA EN NOVA-YORK.

AGENT GENERAL EN ESPANYA Y PORTUGAL.

DON JOAN ANGEL ROSILLO

Sant Miquel-19-2.º Madrid.

DELEGAT GENERAL Á CATALUNYA,

EXM. SR. DON SANTIAGO SOLER Y PLÁ.

Vidrio-6-1.º.-1.º.-Barcelona

Agencia á Lleyda-Tallada-26-Don Francisco
Biosca, qui facilitarà quantas noticias se desit-
jin sobre aquesta Societat.

Grant Fonda de Espanya

FRAS DE MAIG.

Grants y luxosas habitacions, excelents menjars, servey esmerat, tot quant pugan desitjar los viatjers que concorria á las festas ho trovarán en aquesta antiga y acreditada fonda, á carrech de

D. Gabriel Comás.

PREUS EGONÓMICHS.

On parle français.

Spoken english.

Man Spricht Deutch.

16--RAMBLA DE FERNANDO--16

LLEYDA.

FÁBRICA DE SABÓ

DE

SILVESTRE ROMEU

MAGDALENA—32

Lleyda.

Especialitat en sabó groch, de coco y d'oli de pinyola.

CUBERÍA

DE

Ramon Arrufat

LLEYDA.

En aquest establiment trovará constantment lo publich un gran assortit de barrils de totas classes y pipas ó botas de varias cabudas, així com portadoras de varias classes y grandarias. Se construeixen també de las cabudas que 's desitjin.

RAMBLA DE FERNANDO—29.

INTERESSANT.

RELOJERIA

DE

BONAVENTURA BORRÁS.

Carrer Major-26-Lleyda.

En Front de la Plassa de Sant Francesch.

Se compran, cambian y arreglan tota classe de rellotjes, ab suma puntualitat y á preus reduidíssims y garantits per un any, segur lo duenyo de son bon trevall.

Rellotjes de butxaca desde 'l infim preu de deu pessetas fins á cinchcentas. Idem de paret desde deu pessetas fins á doscentas cinquanta, garantisant sa bona classe per rebrebre directament de las mes acreditadas fábricas.

Rellotjes de paret, caixas, ulls de bou, ovalats, contornejats, reguladors, máquina de precisió, soneria y repetició etc., habenthi de tots un gran assortit.

JOSEPH ROS

Perruquer

Carrer Major-28-Lleyda.

En aquest antich y acreditat establiment trovará 'l públich un esmerat servey en perruquería y perfumería.

FÁBRICA DE PASTAS PERA SOPA.

DE

RAMON FABREGAT Y VILASECA.

VENTA AL PORMAJOR

36-Carme-36

LLEYDA.

TALLER Y DIPOSIT DE ATAUTS

DE

FRANCISCO CASTANERA Y ARQUÉS;

Taller-Blondel 23-Diposit, Caldererías, 8

LLEYDA.

Se construheixen caixas de luxo y herméticas de zinch, de xacaranda, etc., y 's reben tota classe de encarrechs referents á serveys en las defuncions.

LA CATALANA

EBANISTERIA, SILLERIA, TAPISSERIA
Y FUSTERÍA

DE

MOSTANY Y COMP.^A

MAJOR, 31, Y BLONDEL 16.

LLEYDA.

En aquest establiment se trovarán tota classe de mobles, desde 'l mes sencills fins los de última novetat, tot de bona construcció y solidés, encarregantse de tota mena de trevalls de fustería, sillería, tapisseria, etc.

Pera las obras de talla y escultura se está en relacions ab los mes acreditats artistas de Lleyda; així es que qualsevol mobles, armasson, motllura ó treball de fusta pot proporcionarsel lo publich en esta casa.

S' arreglan y renovan los mobles, y 's montan salons, cafés, billars, etc. etc.

ESTABLIMENT DE ARBORICULTURA Y FLORICULTURA
DE

JOAN LLAURENS

Situat al costat de la Estació

Lleyda.

En lo mateix trovará 'l publich en venda numerosas y variadas coleccions de arbres fruyters, pera fusta y de passeig ó sombra de diferentes classes, arbustos de fulla permanent y anyal, en varietats distintas, ab flors y sense, que 's poden expedir en totas las estacions del any, tot á preus convencionals pero molt módichs.

GRAN DIPÓSIT DE GRANS Y FARINAS,

ARROSOS, BACALLANS Y SARDINAS

Y TOTA CLASSE DE FRUYTS COLONIALS

DE

PAU VILALTA.

RAMBLA DE FERNANDO—LLEYDA.

Petróleo superior en caixas y barrils, perdigons de tots números-sigrans del Sauch-monjetas de totas classes-cacahuets de plassa-sossa cáustica y otras drogas.

Fábrica de Camisería

DE

Francisco Vinós,

PASSEIG DE FERNANDO—42
LLEIDA.

Confecció pera Cavallers.

Camisas, calsutets, colls y punys, pitreras y corbatas.

Confecció pera Senyoras.

Camisas, xambras, enaguas, pantalons, camisolins, pentinadors, colls y punys.

VENTA AL POR MAJOR,

EXPEDICIÓ Á TOTS PUNTS.

Se fan tota classe de encarrechs à mida.

GÉNEROS DEL REGNE Y EXTRANGERS

DE

Ramon Vinto y Serra

PLASSA DE SANT JOAN 18.

Lleyda.

Quincalla y Ferreteria—Paqueteria y Bisutería—Grant assortit de fils, ferros y objectes pera fusters.

GRANT FÁBRICA DE CERVESSAS

Y

BEGUDAS GASSEOSAS

de Anton Bragulat.

CARRER DE CABRINETX NUM 21.

En aquest grant establiment, unich en sa classe trovará'l públich tota classe de begudas gasseosas dolsas y purgants, així com sifons y cervessa alemana á preus redubits y sens competencia.

VENTA AL POR MAJOR Y MENOR

LLEIDA-CABRINETX-21.

FERROS Y COURES

DE

Joseph Plubins y Compañia

RAMBLA DE FERNANDO NÚM. 6

LLEYDA.

En aquest establiment hi ha constantment bons assortits de ferros cilindrats y martellats, de totes mides, ferros de Suécia, chapas, cereols, acers, com també coures pera la caldereria, tuberías de plom, chapas zinc y altres artículos.

TENDA DE LLANAS AL POR MENOR

DE

JOSEPH A. COSTA.

10—CARRER MAJOR—10.

LLEYDA.

En aquest antich y acreditat establiment se trovará un bon assortit de llanas pera matallassos, de diferentas classes y á preus sumament módichs.

COMERS DE ULTRAMARINS

Y

FÀBRICA DE CHOCOLATES

DE

JOSEPH CAMPABADAL

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ—1

Lleyda.

Tenda de Ebanisteria

DE

Bautista Taberné

CARRER DE CABALLERS NÚM. 6

LLEYDA.

En aquest establiment á mes de tot lo referent á ebanisteria hi trovará l públich un bon assortit en cromos miralls y tiras doradas.

ALMACEN

DE

SALUSTIANO FARRÉ

Carrer de Cabrinety Número 13

LLEYDA.

GRANS.

Compra y venta de tota classe, així com igualment á

COMISIÓ.

FARINAS.

Existencia permanent de tota classe, lo propi de

DESPULLAS.

ANTIGA FARMACIA,

Aixeroperia y Diposit de Especialtats farmacèuticas del país y del estranger

DE D. JOSEPH A. ABADAL, Y DEL DR. D. ANTON ABADAL Y GRAU.

Plassa de la Constitució-13-Lleyda.

— Medicaments y compostos, en complert assortit, així los d' antiga aplicació com los de mes moderna us terapéutich.

— Medicació dosimétrica complerta, adquirida directament del Institut de París.

— Aixerobs medicinals exactament dossificats, molts de ells de fórmula especial de la casa.

— Especialitats del Dr. Abadal y Grau pera la curació dels herpes, afeccions de la boca, reumáticas, de la infancia, etc.

QUINCALLERÍA

DE

ROSENDO ARNÓ

14—*Plassa de la Paheria*—14.—Lleyda.

Gran assortit de banos, paraigüas, sombrillas, entucás y bastons.

GUANTS.

— Ultima novetat en sarrells, passamanerías, aplicacions, puntillas, blondas y cintas.

— Ganibeteria, petacas, carteras de butxaca y objectes de viatge.

SENS RIVAL EN LA PROVINCIA.

GRAN TALLER DE TINTORERIA BARCELONESA

DE

PERE FARRE.

Carrer de Magdalèna—42.—Lleyda.

Tintoreria y aprestos per nous procediments.— En aquest establiment se tenyeix á la perfecció, sedas, llanas, merinos, velluts de seda, etc. y 's limpien, rentan y tenyeixen los mocadors de crespó, chals de llana y tota classe de mocadors.

SE TREUHEN TAMBE TACAS.

Los trajos de caballer se tenyeixen y rentan sense desfer, deixantlos com á nous.

TOMÁS CASALS É IBARS

PROFESOR EN CIENCIAS MÉDICAS

Carrer de Caballers, Casa Iglesia de los Dolors.

LLEYDA.

La general y favorable acullida que 'l públich desde anys há ha dispensat als diversos objectes que de venta están en mon Depósit, ha fet que pugam oferirli avuy un complert assortit segons podrá veurer en lo següent

CATÁLECH.

Braguers de totas clases.—Suspensoris.—Pesaris.—Mugroneras.—Brassalets.—Lliris de Florencia.—Paper Epispástich.—Cenyidors.—Orinals de goma.—Candelas.—Sondas, etc. etc.

Tots aquets objectes poden garantirarse.

Despatx y Consultas de 11 á 1.

CHOCOLATERIA Y LECHERIA

DEL GLOBO.

Se serveix xocolate, llet, refrescos, metons, crema y tota clase de pastells y dolços.

Se portan á domicili refrescos, dolços y pastells pera casaments, bateixos. etc.

11-~~P~~asseig de ~~H~~ernando-11.

LLEYDA.

Fonda de Sant Lluís.

CARRER DE SANT ANTONI

Y PLASSA DE SANT LLUIS—52

LLEYDA.

En esta antiga y acreditada Fonda, qual tracte esmerat, es tan conegut del públich, trovará 'l viatger quantas comoditats pugam desitjar. Higiénicas y aseadas habitacions y espayosos salons. Esmerat y exquisit servey de taula. Té á mes carruatge per anar y vindrer de la Estació á la arribada dels trens.

Suñt tots los dias de dita Fonda lo cotxe-correu pera Fraga.

BENITO GALCERAN

DORADOR

y expendedor de marchas

PERA CUADROS ETC.

PALMA-2-LEYDA.

FARMACIA DE VICENS

13-SANT ANTONI-13

LLEYDA.

Diposit de las especialitats farmacéuticas mes acreditadas per sa acció terapéutica, tant nacionals com extrangeras, rebudas directament de sos autors.

Aixerobs de totes clases, vins medicinals, pastas, pastillas, gránuls etc. etc.

PER TOTA CLASSE DE OBRAS

DE SERRALLERIA

dirigirse al Carrer de Blondel

ó plassa de Sant Lluís núm. 49

TENDA

de Vicent Farré.

Farmacia y Laboratori de L. Solá

PALMA-18-LLEYDA.

En esta acreditada casa s'hi trovará diposit de tota classe de especifichs tant del Regne com extrangers, grant varietat d' objectes de ortopedia, aixerobs medicinals y de recreo, llegítima essencia de zarzaparrilla concentrada al vapor, ayguas minerals de totes clases y 'l

Aixerob tónich-reconstituent de Solá,

recomanat per los mes il·lustrats metjes pera combatre la tisis, la clorosis, anemia, linfatisme, escrofulisme, raquitisme, y en general tota classe de enfermetats que reconegan per causa la pobresa de la sanch.

10 rals frasco.

FABRICA DE SABÓ

DE

VARIAS CLASSES

Ramon Cercós y Companyia

CARRER NOU DE SANT ANTONI,

LLEYDA.

Manuel Martí

ESCUPTOR

EN MARMOLS Y PEDRAS

CARRER DE LA PALMA—2—LLEYDA.

En aquest establiment se trevallen en las materias indicadas tota classe de objectes esculpturals y de adorno, com panteons, estàtuas, fonts, rentamans, pilas, adornos pera la ebanisteria, lápidas y cuant se encarregui referent al art del marmolista.

TENDA DE SALVADOR CERCÓS

Carrer Major-54-Lleyda.

À preus economichs se fan tota classe de composturas en quincalla y bisuteria, parayguas, banos, sombrillas, xeringas, etc. etc. Se foradan bastons pera 'ls estochs. També 's venen reclams pera cassar, bastons, canyas de pescar, cadenas pera agrimensors y estoixos pera arracades, etc.

CAFÉ DE LES QUATRE PORTES

DE

Joan Bertran,

Carrer Major, número 82, Lleyda.

A mes de las begudas generalment en us, totes de excelent calitat, trovará 'l públich en aquest establiment, en qualsevulla estació del any, pero ab prévi avis en las que no es costum ferne diariament, gelantinas, pernil en dols, formatjes jellats, sorbetes, cremas, granisats, espumes, etc. etc.

Especialitat en serveys á domicili pera bodas, batejos, y arreglo y servey de taulas pera banquets y festas.

JOSEPH PLANA Y FILL

Carrer Major número-89

LLEYDA.

Se construïheixen tota classe de cadiras tornejadas de variadas classes y formas y á gust del comprador.

Se posan vidres de totes dimensions, decorats pera alcobas, cafès, etc. y de colors pera iglesias y oratoris.

TALLER DE FUSTERÍA

de

JOSEPH MESTRE Y CONSTANTÍ.

EX-SOCI DE LA CATALANA (EBANISTERÍA)

Carrer de las Caldererías-9-devant la font de la Catedral.—LLEYDA.

En aquest establiment se construïheixen tota classe de objectes pera Temples y capellas, se fan y restauran monuments, altars, banchs, y sillerías pera cors, balustradas, persianas, calaixeras y armaris pera sagristias, portas, cancells, etc. A mes se fan tota classe de treballs desde 'ls mes minuciosos y delicats fins als armassons y ensambladuras pera cubertas. Los cafeters trovarán tot lo referent á sos establiments; se remontan billars, bolas y tacos y 's fan nous, així com mostradors, taules, etc.

GRAN COMERS

DE

QUINCALLA MERCERÍA PERFUMERÍA

Y GUANTS,

ESPECIALITAT EN GÉNEROS DE ALTA NOVETAT

ANTON SERRA MOYANO

Carrer Major-37- Lleyda.

ACADEMIA DE DIBUIX

DIRIGIDA PER

Josep Plana y Castillo.

Carrer de Sant Antoni núm 20

LLEYDA.

S' obren las clases á primer de Octubre y 's tancan en Agost, ensenyantse en ellas las següents clases de dibuix:

Elements de Geometría.—Dibuix lineal.—Adorno.—Figura.—Paissatge.—Copia del natural y tota classe de dibuix aplicat á la indústria.

«EL PRINCIPAL.»

GRAN BASAR DE CALSATS

FETS A MADRID,

CLAVATS Y COSITS Á MA.

de la acreditada Fábrica de

Joseph Capdevila.

52-Major-52

LLEYDA.

FOTOGRAFIA DE MANZANO.

Carrer Major nüm. 32

LLEYDA.

En aquest antich y acreditat establiment hi trovará 'l públich totas quantas ventatjas pogan trovarse en qualsevol altre de sa classe, tant en baratura com en perfecció. En éll s' hi venen vistas de Lleyda y altres varias á preus acomodats.

32-MAJOR-32

RELOTJERIA

DE

JOSEPH WEHRLE

Assurtit en rellotjes de plata y or. Cadenas, rellotjes de cuadro, de Morez y alemans.

Colocació y reparació de rellotjes de campanar. Composturas de totas classes, y garantizadas.

21-Carrer Major-21

LLEYDA.

Salvador Ravés.

Fábrica de Guitarras

MAJOR-98

LLEYDA.

ANTICH BAZAR

«EL ESCUDO BARCELONÉS»

Climent Gardenes

Gran assortit de robas fetas de totes classes pera cavallers, confeccionadas á la última novetat.

Y

També hi há pera confeccionar de totes classes de género á preus equitatius.

FILL

Major núm. 17

LLEYDA.

TARIFA.

Gabans desde.	120 á 400 rs.
Americanas.	60 á 200 »
Jechs.	50 á 160 »
Armillas.	20 á 80 »
Pantalons.	40 á 140 »
Capas.	180 á 600 »
Jaqués.	130 á 360 »
Levitas.	160 á 450 »
Karrichs.	140 á 400 »

LA COMPANIA FABRIL

SINGER.

Tots los modelos ptas. 2'50 semanales sens augment ni anticipo ningun.

Ensenyansa gratis á domicili y sens llimits en las llistons. Garantia ilimitada.

Fils de cotó, torsals de seda, agullas, oli, pessas soltas, y accessoris pera tota classe de costuras.

SUCURSAL Á LLEYDA-MAJOR-37.

RIBÉ Y COMPANIA

ALMACEN

DE

Fustas

de

Notas Clases

Y DIMENSIONES

EXTRANGERAS Y DEL PAIS.

PARADA

DE

MOSTANY

CASA FUNDADA

EN

1822.

FÁBRICA

DE

Serrar.

DIPÓSIT

de

FUSTAS SERRADAS

A TOTS GUSTS.

Aforas de Lleyda á la surtida del pont.

CENTRO DE SUSCRIPCIONS

DE

FRANCISCO CASAS

CARRER NAJOR NUM. 90

LLEYDA.

Aquesta casa se encarrega de servir á domicili las suscripcions á tota classe de obras.

«EL MAGISTERIO ESPAÑOL»
GRANT ESTAMPERIA

DE

JOAQUIN MESALLES

MAJOR 70, LLEYDA.

En ets establiment, unich de sa classé en esta capital s' hi trova un grant assortit de cromos y oleografias, calcomanias, tarjetas-sorpresas, felicitacions, paper bristol de tots colors, moaré, etc., y tots quants objetes pera escriptori, primera ensenyansa, oficinas y dibuix pugan necessitarse.

Diposit de tinta al por-major y menor.

LLEYDA-MAJOR-70.

GRANT ESTABLIMENT
EN

Camps Glises

PROPIETARI

DON FRANCISCO

DE ARBORICULTURA
LOS

os de Lleyda

ETARI

VIDAL Y CODINA

ABUNDANT Y VARIAT ASSURTIT DE ARBRES FRUY
DE VARIAS COMARCAS DE

MAGNIFICA
DE

CEDROS, PINS, ABETS, TA

ROSERS, CLAVELLS, GERANIOS, PEL
HORTENSIAS, GARDENIAS, FUCHSIAS Y

MAGNOLIAS, CAMELIAS, AZALEAS, RHODODENDRONS, CO
ALTERNATERAS.

Y MOLTAS ALTRAS CLASSES DE PLANTAS PE

90 VARIETATS DE EUCALIPTUS, PROPIS PERA

Sarments de las classes mes superiors del país
SARMOENTS AMERICANS DE

La major part de las plantas de flors estánt cultivadas

Se venen flors y confeccionan rams de diver

SE FACILITARÁ LO CATALEGH

TERS. DE PASSETJ Y DE ADORNO: ESPECIALITATS
ESPANYA Y DEL EXTRANJER.

COLECCIÓ

XUS, THUYAS, ETC., ETC.

ARGONIOS, PETUNIAS, HELIOTROPOS.

TOTA CLASSE DE PLANTAS PERA JARDINS.

LOCASIAS, DRACENAS, PALMERAS, FICUS, BEGONIAS,
ACHIRANTES

RA ADORNOS DE SALONS, ESCALAS Y PATIS.

DIFERENTES CLASSES DE TERRENOS Y CLIMAS.

de rahims de taula y pera la elaboració de vins.
SISTENTS A LA FOLOXERA.

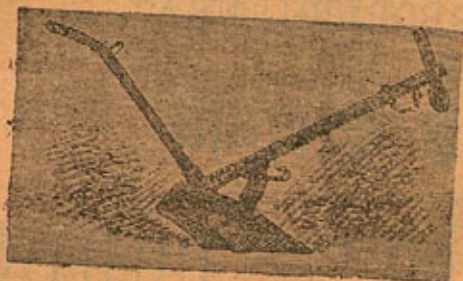
en testos, podent expedirse en tots temps del any.

en sas formas y tamanyos, desde 1 á 50 pessetas.

GENERAL A QUI 'L DEMANI.

JOSEPH GAYA.

JOSEPH GAYA.

ALADRES (ARADOS)

El Sistema lo mes apropiat pera la agricultura, per sas qualitats, puig no deixa arrel ninguna. Ademés son giratoris, circumstancia que ls coloca per demunt de totes las invencions fetas fins al dia, sent al propi temps molt des-cansats pera las cavallerías per poder alternar en lo solch (surco). Aquet queda completa-ment voltejat, no deixant nostres aladres cap herba á la superficie, fentlas servir així de un verdader abono pera las terras.

Se'n construeixen de tres tamanyos: núm. 1, pera cavallerías majors; núm. 0, pera mitjanas, y extra 0, construïts expressament pera las vinyas.

BAIXADA DE LA TRINITAT

LLEYDA.

MAQUINAS DE CUSIR.

En máquinas de cusir nos trovém á la altura de las millors fábricas, podent garantir nostres productos com cap casa, y aixó nos ho prova lo grant despatx de ellas y 'l que ningú estiga descontent de las mateixas. Ademés de la bona construcció, podém atendre al moment que se nos presenten á totes las reparacions y cambi de pessas soltas, garantía que cap altra casa pot presentar.

En tota classe de maquinaria y en serralle-ria se trovará en nostra casa tots los adelantos moderns y una economia superior á las al-tras.

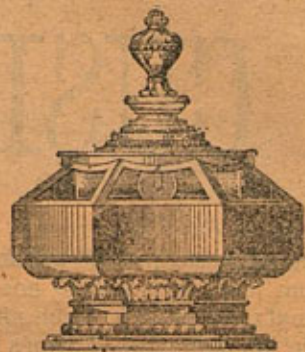
BAIXADA DE LA TRINITAT,

Joseph Gaya

Lleyda.

FÁBRICA DE CHOCOLATE

DE LA

Viuda de

Anton Reixachs y Fill,

ELABORAT Á MÁQUINA

Carrer Major número 49,

CASA FUNDADA EN 1854.

PREUS DELS CHOCOLATES

Lo de cacau soconusco preparat ab canyella.	20 rs. lliura.
De idem pera convalescents.	16 » »
De idem superfi.	14 » »
De cacau Caracas superior, perfumat ab vainilla.	13 » »
De idem superfi.	14 » »
De idem preparat ab aigua d' azahar.	12 » »
De idem de llimó y ametillas.	10 » »
De cacau Caracas preparat ab canyella.	10-8 y 6 » »
De idem sense canyella.	8 » »
De cacau Guayaquil y canyella.	4 y 3 1/2 » »

ALS CONSUMIDORS

AL POR MAJOR

SE 'LS FARÁ UN DESCONTE

EN L' IMPORT DEL PEDIDO.

JOSEPH VIÑALS Y CARLES CARRER DE BLONDEL NÚM 48.

(ANTIGA PLASSA DE SANT LLUÍS)

L L E Y D A

Construeix tota classe de mantxas, (fuelles) de nou sistema. *Unich fins ara en aquesta especialitat.*

No confondre-se ab cap altre, pues ningú pot oferir las garantías que ell en aquesta classe de trevalls.

ANISSET CARULLA. LA LERIDANA. ANISSET CARULLA.

GRANT FÁBRICA DE ESPRITS, AIGUARDENTS Y LICORS

DE

Joseph Carulla — LLEYDA

En aquesta acreditada casa 's fabrica lo tant renomnat ANISSET CARULLA, lo qual se diferencia notablement de tots los anissets coneguts fins ara per son fragant aroma y recomanables propietats higiénicas, puig reuneix la circumstancia de no emplearse pera sa confecció cap planta que no sia sumament tónica y estomacal.

Además hi há un complet y variat assortit de Conyac, Rom, Marrasqui, Cremas, Elixirs, y totes las classes conegudas de licors fins, superfins y extra-superiors.

ECONOMÍA EN LOS PREUS.

ENSANTXE DE SANT ANTONI NUM. 4-LLEYDA.

TALLER DE ARMENGOL GERMANS.

Construcció y reparació de tota classe de maquinaria, especialitat en premsas portátiles SISTEMA ARMENGOL, lo mes adoptat per son fácil maneig, solidés y baratura,

ENSANTXE DE LA ESTACIÓ—LLEYDA

Y A CERREVERA EN LA ARBERIA DE ARMENGOL.
RAMBLA NÚM. 15.

DE
JOSEPH SAFONTS,

situat en lo Passeig de Fernando, s' ha traslladat al mateix dar-
ra de l' Administració de Correus junt a la Fonda de Espanya.

En aquest establiment, únich de sa classe á Lley-
da, se construeixen los aparatos y máquinas se-
güents:

Llimpias complertas y mitjas llimpias pera blats
de diferents classes y sistemas, ab sas espirals.
Llimpias belgas modificadas. Talladors pera diver-
sos usos. Prempsas pera vi, oli y prempsas hidráu-
licas. Gruas, cabrestants, grills. Bombas de totas
menas. Elevadors d' ayguas y norias de totas clas-
ses y diferents sistemas. Trasmisiones de moviments
de totas classes. Motors de corrents que 'l mateix
fluhit regula son moviment. Máquinas de serrar
mogudas per vapor y caballerias. Construcció de
aparatos pera la fabricació de fideus, reparació y
modificació de tota classe de máquinas de vapor.
Recomposició de máquinas de cusir.

ATENCIÓ. Pera molins fariners que funcionan ab
rodets se construeixen *turbinas* que prenen l' aigua
pe 'l costat de la roda motor, cual roda se pot apli-
car al arbre de la pedra de moldre: aquestas econó-
micas turbinas se garantisan al 75 per 100 de efec-
te útil. Se construeixen anclusas y ferramentas de
totas classes pera caruatjes.

Se construeixen tota classe de bigas de ferro y
comportas pera açequias á preus módichs.

Pera las fábricas de farinas se proporcionan mo-
las, piquetas y demés articles de las principals
casas extrangeras, á fi de que los que 's dignen
honrar mon establiment pugan lograrho ab mes
ventatjes baix la mehua responsabilitat.

Parar cónte. No confóndrerse ab los demés esta-
bliments, *Joseph Safonts*, Passeig de Fernando, da-
rrera del Correu, junt á la Fonda d' Espanya.

LA CATALANA.

COMPANIA DE SEGUROS CONTRA INCENDIS

X

EXPLOSSIONS DE GAS Á PRIMA FIXA.

SON REPRESENTANT A LLEYDA

D. Mariano Batiste,

CARRER MAYOR NUM. 2, PIS 3er.

FOTOGRAFÍA

DE

JOSEPH MANETES

PAHERIA

DEVANT DE CASA LA CIUTAT

LLEYDA.

Se fa tota classe de trevalls fotogrífichs, re-
tratos, vistas de monuments, paissatjes, repro-
duccions, ampliacions, etc.. etc.

DIPÓSIT DE FUSTAS

DE

Joan Forné.

SITUAT JUNT A LA ESTACIÓ DEL FERRO-CARRIL
DE LLEYDA A ZARAGOZA Y BARCELONA
LLEYDA.

GRAN ASSURTIT

de totes classes de fustas

DEL PAIS Y ESTRANGER.

Pi Pirineus—abet—alsina—y fax pera carre-
ters—nogué—caoba—om, etc.

LAMOLLA

VISITAR SA GRANT FÀBRICA

RAMBLA FERNANDO NÚM. 2

LLEYDA.

LA

INDUSTRIAL PAPERERA

SOCIETAT ANÓNIMA

INDUSTRIAL

CAPITAL 50.000,000 PTS.

DOMICILI Y ATMINISTRACIÓ

BARCELONA.

FÀBRICA DE PAPER CONTINUO

EN

ROSELLÓ (LLEYDA.)

Elaboració de totes classes de papers pera
escriurer, imprimir, litografiar, de colors, em-
balatjes, de totes classes, cartrons y cartrolin-
nas, pera llibres rallats, sobres etc. etc., y en
general tot quan constituheix lo ram de pa-
pereria.

GRANT FABRICA DE ASSERRAR,
FORSA MATRÍZ DE 450 CAVALLS

situada en

ROSELLÓ.

(PROP DE LLEYDA.)

Almacens de pi y abet (Sant Nicolau Pirineus) de totes midas,

AL POR MAJOR Y MENOR.

FÁBRICA DE FILATS

y

TEIXITS DE COTÓ

J. SERRA Y COMPANYIA,

situada en la Vila

DE

ALCVAIRE.

Provincia de Lleyda.

DROGUERIA CERERIA

Y FÁBRICA DE CHOCOLATES,

Joseph Graells.

BALAGUER.

Dipòsit exclusiu dels chocolates de la Companyia Colonial, dels llibrets de fumar de la casa de Joseph Bardou y Fills, del tan renomnat licor *La Beauvaisine* y dels Champagnes *Mangin* y Lefournier y de las ayguas minerals del país y extranger. Especifichs extrangers de totes classes.

Ambros Martinez y Rosell.

FÁBRICA DE CURTITS

PERA SURRIACAS (TRALLAS)

y fabricació de las mateixas-

TRASCALS

ò sia aixanglés en curtít blanch.

Valls.

VALLS

FÁBRICA DE

VARIOS TEIXITS DE LLANA Y COTO

Y

llanas pera matalassos

DE

Francisco Moste Ballester.

VALLS

Carrer de Médicos núm. 14.

~~~~~
Especialitat en retorts 6¼ 4¼ caps blanquejats y crusos.

Tintoreria y Blanqueix

DE

LLANAS FILS Y COTONS

DE

Francisco Blasi y Compañia.

EN

VALLS.

FABRICA DE FILATS

Y TEIXITS DE COTÓ

DE

Albert Dasca y Compañia.

VALLS.

Carrer de Lleyda números 2 y 4.

MAGATSEMS EN BARCELONA

CARRER DE BILBAO NÚMERO 200,

Fabrica de Aiguardents Anissats Secs y Dolços

DE

FRANCISCO FARRÉS.

FABRICA.—CARRER DE SANT FRANCISCO-43

DESPATX-CARRER DEL FORT-40

VALLS.

SOLA ELIMPIA

FÁBRICA DE SOLA

DELS

HEREUS DE MIQUEL MARTÍ

Arrabal de Sant Antoni-41

VALLS.

SOLA ABAQUERA

MAGATZEM

DE

CURTITS DE TOTES CLASSES

TORRE NUEVA, 23

SARAGOSSA.

Gran assortit de géneros pera sabaters sillers
y guarnicioners.

SOLA ASSUMACADA

SOLA AB TERRA

GRAN FUNDICIÓ VALLCENSE

DE

JOAN COLOMINES,

ARRABAL DEL CASTELL

Y CARRER DE SANT ANTONI—103.

VALLS.

FÁBRICA DE TEIXITS

DE LLANA Y DE COTÓ

EN

VALLS

DE

Caspar Guasch y Fill,

Arrabal de Caputxins-23.

Fábrica de Curtits
DE
BOSCH Y BLASI.

ARRABAL DE SANT ANTONI-77-

Especialitat en badanas pera botinas, collarins y forros.
Caballas, vaquetas y chacrins pera calsats.
Trascals ó sia aixanglés.

FÁBRICA DE TEIXITS

DE LLANA Y COTÓ

DE

JOAN PONS VOLTAS

Valls

COSTA PORTAL NOU-20-

FÁBRICA DE CURTITS

DE

FÉLIX RODÓ.

ARRABAL DE SANT ANTONI.

Fábrica de Sabó

DE

TOTAS CLASSES

DE

Salvador Marca y Compañia,

CAMÍ DE RIUDOMS NÚM—2

REUS.

La Reusense.

GRAN ESTABLIMENT

DE

ARBORICULTURA Y FLORICULTURA

Carrer del Batan-21,

DIRIGIT PER

Joseph Marsal.

En aquest establiment se trovarà gran varietat de arbres fruiters de las millors classes del pais y extrangers, aixís com tota classe de plantas de ornato, para parques, jardins, salons, etc.

A PREUS CONVENCIONALS

GRANT POSADA DEL UNIVERS.

(antes Grimau)

DE

Magí Roca y Llobet.

PLASSA DEL CARME

TÀRREGA.

Farmacia de Solsona.

Diposit de Medicaments

NACIONALS Y EXTRANGERS

Carrer Major núm. 13

TARREGA.

PILDORAS DE LOURDES Á 5 RALS CAIXA.

Posada de Espanya

EN FRONT

del

FERRRO-CARRIL

FABRICA.

JENÉ

Antiga y acreditada fábbrica de Cement romá de superior calidad.

CERVERA

FABRICA DE MIDON

(ALMIDON.)
DE

Santiago Jené

CERVERA.

Premiat en varias Exposicions. Dona mes bons resultats que'l midó inglés, pues se fabrica de blat exclusivament y son preu es més ventatjós.
Se' expedeix en tarrós y en bols.

JENÉ Y CAPELL,

CERVERERA.

Vins al por major de Cervera y Rajadell.

ALMACENS SITUATS

EN LO

CARRER DE VICTOR BALAGUER.

FÁBRICA DE SEDERÍAS

x

CINTAS DE COTÓ DE TOTES CLASSES,

DE

PEDRO GERMANS

Carrer de Cardona n. 24

MANRESA.

El Mefistófeles.

ANISSET SENS RIVAL

AB RECOMENDACIÓ FACULTATIVA.

Fábrica de Licors,

REFINATS

PER DESTILACIÓ ESPECIAL:

dipòsit y exportació de vins

DEL PAÍS,

de totes classes,

DE

PONS DOMENECH Y COMP.^A

14—CARDONA—14

MANRESA.

Grant Taller

DE

TORNERIA MECÁNICA

ESPECIALITAT EN TOTA CLASSE

De Engrenatjes, Modelos, Rodets y demás objetos propios para la fabricación y ebanisteria.

DE

Juan Guilleumas

MANRESA

PERFECCIÓ PRONTITUT

D

ECONOMIA.

FUSTERIA

DE

JOAN HERMS.

CARRETERA DE CARDONA. NÚM. 60

Se construeixen modelos para tota classe de maquinaria. Especialitat en tota classe de obra blanca.

Se construeixen tota classe de tunels desde 50 cargas amunt.

MANRESA.

GRANT FUNDICIÓ DE FERRO

DE

Mariet y Vilajuana.

CARRETERA DE CARDONA-76-

MANRESA.

GRANT TALLER DE CONSTRUCCIÓ

DE MÁQUINAS.

de

Manel Carbonell.

Carretera de Cardona, num. 58

Prempsas pera vins, oli y fideus, de varios sistemas.

FABRICA DE FILATS

Y

cintas de cotó

DE

IGNACI SOLÁ Y PUIG.

CARRER DE LA COBA NUM. 8

MANRESA

NOVA RELLOTJERIA DE LLUIS COMA.

5-PLASSA MAJOR.-5

MANRESA.

Complert assortit de rellotjes d' or y plata y metall, així com també Cronómetros d' or y plata, y Cronógrafos, utilissims pera 'ls constructors de máquinas.

Abundant assortit de cadenas nikel y americanas.

S' arreglan tota classe de rellotjes y 's fan novas qualsevulla de sas pesas.

Nou y variat assortit de rellotjes de paret, sobre-taulla y despertadors.

Tots los dias se estant rebent novetats.

FABRICA DE CINTAS DE COTO

DE LA

Wanda Glubick y Gill

Carrer Baslades número 12.

Manresa.

TALLER DE CONSTRUCCIÓ
 Y
 REPARACIÓ DE MÁQUINAS
 de Joseph Bové,

Carretera de Cardona número 28.

MANRESA.

Se reparan máquinas de vapor. Se refinan pistons. Se venen marmols de 30 á 90 centímetros.

Se fan prempsas de varias construccions y bombas. També s' arreglan máquinas para cusir.

Premiat en la Exposició general catalana de Barcelona del any 1871.

ATENCIÓ COMPRADORS

No tanqueu tracte ab ninguna casa, sens haver visitat avans aquest establiment, puig además de las superiors cualitats que observareu en tot lo que en ell se construeix y fabrica, trovareu una considerable baturata en los preus.

FUNDICIO DE FERRO

DE

Ubach Arrola

Y

COMPANYIA.

«LA INDUSTRIAL MANRESANA»

Carretera de Vich al peu del Castell,

MANRESA

y

«LA INDUSTRIAL SALLENTINA»

CARRER DE LA CARRETERA.

SALLENT.

DIPOSIT DE MOLINS DE VENT AUTO-REGULADORS.

PERA ELEVACIO D, AGUAS O EXERCIR SA FORSA A ALTRES MOVIMENTS.

**FÁBRICA DE CINTAS
DE COTÓ DE TOTES CLASSES**

TELAS DE TOTES CLASSES

y

CORTES BRODATS Á MÁQUINA

PERA ESPARDENYAS

DE

Lluís Maraldès y Picañol

Muralla de Sant Francisco número 15.

MANRESA.

LA BARCELONESA.

FÁBRICA DE GASSEOSAS

DE

PERE BRAGULAT.

Carrer de Sta. Eulúcia número 39.

Dipòsit: Carretera de Vich n.º 9

Manresa.

Elaboració de Llimonadas y carbónicas, en sifons purgants, en botellas comuns, y dipòsit de cervessa del país y extrangera en botellas y barrils.

FABRICA DE MESCLAS EXPLOSSIVAS

y

METXAS DE SEGURITAT PERA BARRENOS,
AB ESPECIALITAT PERA TREVALLS DINTRE
DEL AIGUA.

PRIMER FABRICANT Á ESPANYA

Avelino Vallés.

Successor de Miquel Vallés

MURALLA VALDAURA-11-

MANRESA.

POLVORA DE CASSA, BARRENOS,
DINAMITA, PISTONS,
METXAS IMPERMEABLES BLANCAS,
de color

y

NEGRAS.

FÀBRICA DE CINTAS
DE

DE MOINAS CLASSES
DE

Lluís Vallés y Pons,

Carrer de l' Hospital-11

MANRESA.

CENTRO DE CONSTRUCCIÓ
EN FUSTERÍA

DE

Ignasi Solà y Companyia,

Carretera Cardona—66,
MANRESA.

En dit ram se construeix qualsevol treball ja siga en
obras como en maquinaria.

També 's construeixen màquines de omplir *carretes* y
canillas de seda, llana, fil y cotó, com també taules de joch
pera teixidors á ma, desde una llansadera fins á sis.

Igualment se construeixen màquines pera la elaboració
de pólvora.

Tintoreria

DE

FRANCISCO PUJOL Y SANTASUSANA

CARRER DE PUIGTERRA-ALTA-12-

Manresa.

Especialitat pera 'l cotó.

LA CONFIANSA.

Gran Fábrica de polvora de totes classes, de cassa y de barreno y **Fábrica de metxa** negra, blanca y de colors.

DE

Faume Nipell y Compañia

Carrer de Picas núm. 2.

MANRESA.

Esta Fábrica es la mes antiga y está montada ab tots los adelantos, podent oferir al publich la notable calitat y baratura de sos productos.

FÁBRICA DE CINTAS DE COTÓ Y FIL

de totes classes

DE

Lluviá Germans.

MANRESA.

FÁBRICA DE PINTES Y LLISOS

ELABORATS MECANICAMENT Y Á LA MA,

y de llautó,

DE

Ramoneda Castellá y Fill

ENTRADA A LA

CARRETERA DE VICH NÚM. 9

MANRESA.

FÁBRICA DE CINTAS

DE TOTA CLASSES Y AMPLARIAS
DE

Angel Graells,

En esta casa se fabrican cinturas, cintas estrechas (hiladillos) ribets cilindrats ó de llustre, tota classe de vetas y galoneria de seda y mescla pera la

EXPORTACIÓ.

FÁBRICA DE CINTAS DE SEDA Y COTÓ
DE TOTA CLASSES

DE

Pau Pons y Balart.

cordoneria

Y

telas pera espardeñyas

BORN-15-

MANRESA.

D. TEODORO MOLINAS,

Profesor Dentista.

Cura las enfermetats de la boca; Escorbut úlceras, inflamacions y moltas enfermetats de las nomenadas incurables. Confecciona lo artificial per tots los sistemas y adelantos coneguts fins al dia sense gantxos ni lligaduras que tant perjudican al pacient, correixeix la dentadura dels nens, y es inventor del *Elixir Molinas* pera curar los caixals y fortaleixer las genívas, que tanta fama ha alcançat tan en Espanya com al extranger. Opiatas y Polvos Dentrificlis trovarán las personas que's servescan honrarme visitant ma casa.

Plassa Major núm. 20-Manresa

Litografia mecánica

DE

R. CARRERAS

SOBREROCA-14 MARESA.

Facturas, targetas, circulars, cromos, adre-
sas, planos autograffias, etiquetas, y marcas de
tota especie.

No habent perdonat gasto ni sacrifici pera
posar est establiment al nivell dels mes adelan-
tats de las grants capitals, puch fer notables
rebaixes en las impresions de llarch tiratje.

TALLER DE CONSTRUCCIO

Y

EPARACIÓ DE MÁQUINAS

DE

Joan Esquius

Manresa.

Carrer del Bruch cantonada al del Coso

(vulgo Vaillaura) núm. 47.

Agencia de Transports

PER

Ferro-Carrils

DE

Miquel Benalías y Comp.^a

Successors de Muntané.

EN MANRESA	‡	EN BARCELONA
MURALLA DE S. DOMINGO	‡	CARRER TANTARANTANA
NÚM. 35.	‡	NÚM. 15.

Taller de Construccio

Y

REPARACIO DE MAQUINAS,

DE

Manuel Ferrer,

Muralla de Sant Francisco-11

MANRESA.

Especialitat en lo ram de Corderia.

SOCIETAT ANONIMA

DOMICILIADA

EN

MANRESA.

CAPITAL

10.000,000

Ptas.

BANCA de MANRESA

PRESTAMOS

Y

DESCUENTOS,

REB DIPÓSITS

en efectiu metálich
abonant un interès

DE

4 PER 100 ANUAL

A LAS IMPOSICIONS

mayors de 1000 ptas.

La nova Rellotgeria Espanyola

DE

JOAN BRANSUELA,

Plassa Major n.º 10 Sobre-roca n.º 1

Manresa.

En aquest establiment hi trovará lo comprador un gran variat assortit de rellotjes de totes classes, aixó es, de butxaca, reguladors, despertadors y de cuadro. També 's construeixen y 's reparan rellotjes de campanar.

Los adobs ben fets á preus baratos.

ANTON COSTA Y OLIVA.—TARRAGA.

Nicolau Vilar—Lleyda.

TRANSPORTS Y ACARREOS

Prat y Compañia

Muralla del Carme 3

MANRESA.

ARDERIU PAYEROLS Y COMP. BARCELONA.

Prensas pera vi.

(Sistema universal.)

PREMIADAS EN VARIAS EXPOSICIONS, Y ULTIMAMENT
AB LA MEDALLA D' OR EN LA EXPOSICIÓ NA-
CIONAL VINÍCOLA DE 1877.

Se garantisan per sa solidés, resultats y esmera-
da construcció. Sa pressió 300,000 kilógramos: es
la que exerceix mes pressió de tots los sistemas
coneguts fins á la fetxa.

Además aquets Tallers se proposan satisfer los
desitjos dels compradors de prensas tant en preus
com en sistemas.

Hi ha prensas complertas desde mil rals en-
devant.

Envío de datos y prospectes gratis.

BOMBAS PERA TRASSIEGOS Y RECHS

Representació de las acreditadas bombas (siste-
mas Moret y Broquet)

Idem de las bombas de pressió (Sistema Fafeur
Germans) únicas en sa clase.

Se construeixen de totes clases á petició del com-
prador; se proporcionan tubos de goma, lona, y
totas las pessas utils pera trassiegos y rechs.

NOTA: Datos y prospectes se envian gratis.

PREMSADORA PERA RAHIMS AB SEPARADOR DE LA
BARRUSCA (ESCOBAJO). *Ab privilegi de Invenció.*

TALLERS DE CONSTRUCCIÓ

DE BERNARDINO ALCAÑIZ Y FÍLLS,

Carrer d' Urgell-10--**MANRESA.**

FABRICA DE TEIXITS MECANICHS
DE COTÓ

DE

Ce Agustí Serra y Compañia

MANRESA.

Especialitat en patens y parellas

Y
PLANTXAS BLABAS (*azules*)

PERA PANTALONS

EXPOSICIÓN NACIONAL

RONDA DE SAN PEDRO-159-

Grant Fonda

DE

Sant Ignaci de Hogola

DE JOAN CODINA

MADRESA.

CARRER DE LAS PICAS-8- (à la entrada de la Ciutat)

Edifici de novíssima construcció, ab vistas á dor carrers, exprofés pera fonda, te magníficas habitacions y un servey esmeradíssim.

¡ NO EQUIVOCARSE !

Los viatjers que una vegada sola entran en aquest establiment quedan completament satisfets.

Te dos portas, senyaladas ab lo número 8, en lo carrer de las Picas y Plassa de Creus.

À LA ENTRADA DE LA CIUTAT PER LA

PART DE LA ESTACIO.

HOSTERIA DE SANT DOMINGO.

DE

Cermenegildo Pous.

MURALLA DEL CÀRME NÚM. 1.

MADRESA.

Despatx de diligencias pera varios punts.
Se llogan carruatges y caballerías.

COMERS

DE

TIMOTEO BOVERS

PLASSA-17 Y SANT MIQUEL-1.

MADRESA.

Paños.—Patens.—Castors.—Adredons.—Llanillas.—Merinos y Bayetas.
Sedas.—Telas.—Panas.—Mocadors.—Tartans,
—Drils y altres géneros.

COL-LEGI

DE

De Sagrada Família.

DIRIGIT PER

D. CARLOS ROJO

EN

TARRASA

(Provincia de Barcelona.)

La 1.ª ensenyansa está cuidadosament distribuïda en las classes de PÀRVULS ELEMENTALS Y SUPERIORS.

Los estudis de 2.ª ensenyansa, incorporats á la oficial, se cursan fins á obtenir el títol de Batxiller.

Son de especialitat las classes de *Comers, Caligrafia, Francés, Dibuix, Piano y Gimnasia.*

S' ATMETEN ALUMNOS PENSIONISTAS

Son preferits los que sollicitin son ingrés sent petits.

Pera cuants pormenors pujan oferirse se facilitarà 'l prospecte á totas las personas que manifestin desitjos d' adquirirlo.

FÀBRICA DE LLIBRETS

DE PAPER DE FUMAR.

BLANCH Y REGALIZ

DE

Joan Baqués y Fills,

Plassa Major, 18—Rambla—50.

SABADELL

«EL CONCILIADOR»

DIARI POLITICH DE ANUNCIS,

AVISOS Y NOTICIAS.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

CALDERON-26

SABADELL.

Preus de suscripció: Sabadell.. 8 rs. al mes.

Fora. 28 » trimestre.

PAGOS ADELANTATS.

TALLERS

Construcció y Reparació

de tota classe de màquines

DE

GALLART Y COMPANYIA

Carrer de Sant Pau número-28

SABADELL.

Màquines de vapor, Bombas de nou sistema, Norias y tot lo aplicable á rechs.

Premas per vi, olis y demés màquines aplicables á la agricultura.

Motors hidràulics, màquines per rentar llanas, telers mecànics de tots los sistemes, etc. etc.

Dipòsit de pessas soltas de tota classe de màquines á preus módics.

Romero Germans.

Almacenistas de llana

en rama del país y del extranger.

Sabadell.

Carrer de Casanova núm. 6-7 y 8.

Sucursal en Barcelona.

POSADA

SABADELLENSE

TRAVESSIA DE LA AMBLA.

Carrer del Sol num. os 31 y 33.

SERVEY

à 16 rals tot lo dia.

ESTABLIMENT

DE

FLORICULTURA Y ARBORICULTURA

DE

Joan Badia,

SABADELL.

Grant assortit d'arbres fruyters y de adorno pera passeijos, parques y jardins, arbustos y plantas ab testos de tota classe. Diversas colleccions de tubérculs, y tota mena de flors.

Dit Establiment s'encarrega de fer nous trassats de jardins y plantacions als que ho sollicitin.

Pera la correspondencia y pedidos dirijirse á

Joan Badia--FLORICULTOR,

SABADELL.

FÁBRICA DE GORRAS.

AL POR MAJOR Y MENOR

EXPORTACIÓ Á PROVINCIAS

DE

Aymerich Germans

Carrer de Manresa núm. 22

SABADELL.

FÁBRICA DE PINTES

PERA

TOTA CLASSE DE TEIXITS

DE

Joseph Vidal

Carrer del Sol n.º 74

SABADELL.

Valley

DE

RAMON BACIANA

SABADELL.

Construcció de prempsas de totes classes y dimensions, molins d'oli, bombas de tots sistemes, prempsadoras de ferro ó màquines de trillar, raimis ab separadora de la barresca y sense ella, norias, moviments hidràulics y de vapor, cilindros rallats pera tota classe de màquines.

TONELERIA Y CUBERIA

DE

Joseph Juncá.

CARRETERA DE MANRESA 16

SABADELL.

Señalas propias de mercadería para los agricultores.

CHORISSO DE VICH LLEGITIM GARANTIT

SOLS HO ES LO DE LA CASA

TORRA Y SAN DE VICH.

«Per ser la única que ha obtingut del Govern nomenament oficial de un veterinari que examina escrupulosa y microscòpicament las carns.»
No hi ha necessitat de comprar chorissos adulterats, ni de tenir por á la trichina ó insalubritat de las carns.

Exigir sempre la precinta de la casa que porta cada un de las diversas classes de embutits que fabrica, com son, després del tant acreditat CHORISSO DE VICH, Mortadella, Bolonia, chorisso Lyó, Verona, Patas, Cabezas y Lechones, varietat de embutits conservats en capsas etc.

DE VENTA EN TOTS LOS PRINCIPALS COLMADOS
Y TENDAS DE COMESTIBLES

DESPATX AL POR MAJOR A BARCELONA; BARRA DE FERRO-5-bis I.
PRECINTA DE LA CASA.

FABRICA MOGUDA A VAPOR EN FRONT DE L' ESTACIO DE VICH.

JOAN RICART Y MIRARALPEIX

FABRICANT DE CROISSOS

LLEGITIMS DE VICH

Despatx: Flassaders, 31,

BARCELONA.

EXPORTACIÓ PERA PROVINCIAS

Y

ULTRAMAR.

GRANT FÁBRICA

DE VIDRES MUSSELINAS-

(AB REAL PRIVIL-LEGI EXCLUSIU)

de Venanci Diaz

PREMIATS SOS TREBALLS EN QUANTAS EXPOSICIONS
S' HA PRESENTAT

Carrer del Conde del Asalto ním. 92

BARCELONA.

Grant assortit de dibuixos, fentse qualsevol que sia á gust del comprador, y sent los colors que s' hi posan tant permanents com lo mateix cristall, per ser esmaltats y al foch.

SE SERVEIX AB PRONTITUT Y ECONOMIA.

Grants Almacens

DE

Ferreteria, Quincalla, y Maquinaria,

DE

Ignaci Damians

ESCUDELLERS 24, 26, y 28 y OBRADORS 2, 4, y 6,

Barcelona,

Torns cilindrichs y á pols-máquinas pera cepillar-tallar—planejar—esmerilar—foradar—etc. etc. Ferro-Máquinas de vapor-Máquinas de aserrar-planejar y fer motlluras pera fusteria-Ventiladors-Cabrestans-Curriolas (poleas) retenció y sencillas-Fornals-(Fraguas)-Anclusas-Caragols-(Tornillos) pera banch de cerraller-Ejes á la grassa y al oli-mollas y altres objectes pera carruatjes-Llimas-acers-Fils de coure llautó, alpaca, ferro y acer-Chapas de llautó, alpaca, ferro y acer-Ferramentas de totes classes-Bateria de Cuyna-Articles pera obras-Caragols de totes classes-Puntas etc. etc.

Fundició de Ferro

Y

TALLERS DE CONSTRUCCIÓ

DE MÁQUINAS

DE

Valls Germans.

INGENYER DIRECTOR, D. Agustí Valls y Berges, premiats en las Exposicions Aragonesa de 1868; Catalana 1871; Agrícola, 1872; Madrid, 1873; Universal de Paris 1878; y diploma d' honor en la de Lleyda.

BARCELONA.

Ensantxe de Sant Antoni-19.

CARRER DE CAMPO SAGRADO 19.

AL COSTAT DE LA ESTACIÓ DEL TRANVIA DE CIRCUNVALACIÓ.

Máquinas de vapor.—Turbinas del sistema Moreno.—Prempas hidráulicas de engranatjes, y de palanca para vi, oli, y aplicacions industrials.

Fábricas de fideus.—Fábricas de chocolate.—Molins fariners.—Bombas.—Norias.—Guillotinas para tallar paper.—Idem para mostruaris.—Cilindros satinadors.—Construció general de máquinas y pessas de fundició.

Farmacia de la Trinitat

del

Dr. D. Joseph Canudas y Salada.

Químich del Territori de la Audiencia de Catalunya; ex-Catedràtic de Química y de análisis; Inspector de géneros medicinals y drogas de la aduana de Barcelona; President del Col·legi de Farmaceutichs; Vocal químich de la Junta Municipal de Sanitat, etc. etc.

CARRER DE FERNANDO-21,

BARCELONA.

Análisis de minerals de tota especie; de productos de aplicació á la industria y á las arts; d' aigües potables y medicinals; de vins, llets, olis, guanos y tota classe de abonos, etc. etc.

Remey vegetal y de eficacia garantida contra 'ls cuchs. Se fa desconte prenentne mes d' una dotcena de capsetas.

Remey contra 'l mareix. Sa acció benéfica es comprobada.

Remey contra las almorranas, (morenas). Son resultat es garantit.

Especialitats de la casa y medicaments garantits.

NO 'S DESFAN MAY 2 PTAS. SEMANALS.

1 porteta pera la introducció del carbó—
2 ximenea—3 vàlvula
pera regular lo tiratje—4 forn—5 y 5 tubo
pera la pujada del lleixiu—6 clau de descàrrega.

Se donan garantí-
cas y á proba.

15 anys de práctica
sens reclamació al-
guna.

Casa fundada en
~~1866~~-Primera y
única á Espanya en sa
classe.

EPECIALITAT
EN APARATOS

pera las

BUGADAS.

AB PRIVILEGI EXCLUSSIU PER 20 ANYS.

Sens rival en lo mon en sencillés, solidés, seguritat,
economia y perfecció en la bugada, máquinas pera rentar,
rentadors portátiles, aparatos pera calentar líquits, pera
banys, etc.

GERMANS PALAU CARDEÑES

Ronda Plassa Universitat 132,

BARCELONA.

Fent bugada y rentant la roba á casa ab nostres aparatos, se obté grant economia de temps y diner y doble duració de la roba. Sens mes treball que 'l de encossiar la roba y gastant escassament dos Kilógramos de carbó, en tres horas se obté ab nostres aparatos una bugada perfecta.

SE ENVIAN PROSPECTES PER CORREU.

GRANT FÁBRICA DE VIDRIERAS DE COLORS EUDALT

R. AMIGÓ,

Fundada en 1701

DESPATX: TAPINERÍA-44.

Callers: Cortes-238,

BARCELONA.

Grant novelat en grabats per impressió sobre vidre ab privilegi exclussiu. Especialitat en grabats sobre cristall, musselinas, esmalt y vidres curvats.

Se construeixen vidrieras de totes classes representant imatges, mosaich, etc., pera iglesias, oratoris, galerias, etc.

NOTA. Se graba tota classe de cristall en vuit, com globos, sifons, botellas, vasos, copas, etc.

LA PARISIEN

Importantissim.

Poch á poch Barcelona ha arribat á la altura de las demás naciones. Feya falta en esta capital una casa exclusivament embaladora. Avuy ja la tenim: acudiu al

CARRER DELS GEGANTS NÚM. 2 BAIXOS.

hont trovareu al acreditat embalador JOAN VIVES, únich en son estil á Espanya, pera embalar tota classe de mobles y objectes los mes delicats ab perfecció, prontitud y economia.

Se compran y venen caixas buidas, novas y de lance.

MÁQUINAS PERA CUSIR

«Santasusana»

Carrer de la Boqueria número-4.

Barcelona.

Aquest establiment, únich en sa classe, te tota sort de máquinas, las mes modernas y perfeccionadas que 's coneixen.

Venta á plassos y al contat.

Garantidas per 10 anys.

Se envian prospectes gratis.

Dirigirse J. Lluís Santasusana-Carrer de la

BOQUERIA N.º 4-BARCELONA.

ALMACENS

—(DE)—

PAPERS PINTATS

DE

SALVADOR ROURA.

Especialitat en papers imitació á sedas y tapicerías.

Marbres, fustas finas, curtits y xagrins. Assurtit complert y variat de totas classes y preus.

CARRER DE TRES LLITS-2-

BARCELONA.

DIPOSIT CENTRAL

~(DE)~

Calsat á máquina,

Á CARRECCI

PERE DE ROCA

5-FUSTERIA-5

Barcelona.

J. XIFRA

Cirurgiá-Dentista.

DENTADURAS ARTIFICIALS SEGON LOS ULTIMS ADELANTOS CONEGUTS A AMERICA Y EUROPA.

CURACIÓ DE LA CARIES

sens extreure los caivals.

Pla de la Boqueria-6-2.on

BARCELONA.

Almacen de Máquinas de Vapor

INGLESAS DE

Back y Manson,

36-NEW BROAD LONDRES.

REPRESENTACIÓ GENERAL A ESPANYA:

PLASSA PALACIO-BARCELONA.

Bombas del últim sistema privilejat pera la elevació d' aigües y rechs de tota classe de accesoris de maquinaria. Máquinas horissontals milloradas ab condensadors de 6 fins a 50 caballs de forsa.

SE ENVIAN PRESUPOSTOS Y DIBUIXOS.

LA MAQUINISTA TERRESTRE

Y

**MARÍTIMA
BARCELONA.**

Taller de construcció de máquinas de vapor y de tota classe de motores hidráulichs.

Construcció de ponts, armaduras, mercats públichs y en general tota classe de construccions metálicas.

MATERIAL FIXO PERA FERRO-CARRILS.

GENERADORS DE VAPOR Y DEMÉS TREBALLS DE CALDERERÍA.

MÁQUINAS PERA LA MARINA.

Grúas y ascensors, hidráulichs y per transmissió.

FUNDICIÓ DE FERRO Y BRONSOS.

ESPOSICIÓN PERMANENT
DE
RICHS SOSTRES ARTESONATS

AB REAL PRIVILEGI DE INVENCIO
PER
Don Jaume Comerna.

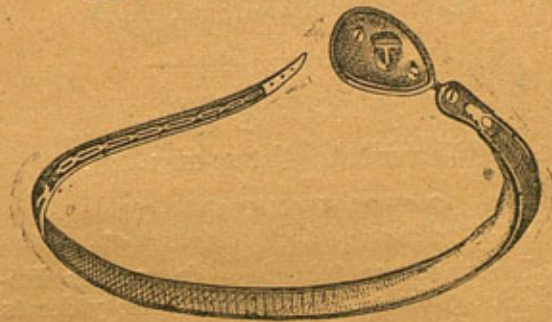
Las personas de bon gust que 's proposin edificar, deuen conèixer nostre nou sistema de sostres (techos) que reuneix mes condicions de solidés y economia que ningun altre dels coneguts, podent decorar facilment produhint un efecte sorprenent.

Se recomana així mateix als Srs. Arquitectes, Mestres d' Obras y en general á tots los constructors per las ventajas que reporta á la construcció y reparació de edificis.

Se facilitan prospectes y datos per lo correu á cuantas personas los convingan.

156—PASSEIG DE SANT JOAN—156,
BARCELONA.

BRAGUERS

AB REAL PRIVILEGI EXCLUSIU
DE

Joseph Vila y Planells y Fill.
Braguer-Multi-Articular-Poli-Herniari.

Cridém la atenció del públich y especialment la de aquellas personas que tenen necessitat de usar braguer pera que se servescan visitar nostre establiment, Hospital 23 primer y 's convencerán al moment de que cap dels braguers fins avuy coneguts reuneixen las condicions de comoditat y seguritat pera contenir las hernias en tots sos graus de desarrollo sens molestar lo mes minim al pacient, com se efectua per medi de nostre privilegiat sistema. Si no bastessin los elogis que la premsa mèdica d' aquesta ciutat ha prodigat á nostres braguers pera probar sa bondad y eficacia, bastarian lo sens número de personas que cansadas de usar sens ningun resultat altres classes de braguers han trovat ab lo nostre un alivio complet y en molts casos la total curació de la hernia.

FÀBRICA: HOSPITAL, 23-PRIMER.

NOTA N'hi ha de totes classes y preus. En lo mateix establiment se construheixen ab tota perfecció tota classe d' aparatos ortopedichs pera corretgir tota classe de desviacions y deformitats del cos humá á preus modichs.

LITOGRAFIA

— (DE) —

Ramon Bual

Carrer del Carme núm. 28,

BARCELONA.

Especialitat en tota classe de treballs litogràfics, grabats al cer, llapis, cromo y demés.

Economía, esmero y prontitut, baix los últims adelantos coneguts, en treballs pera la industria y comers.

SOMBRERERIA

DE

Joan Datzira.

CARRER DE SANTA ANA-17-PIS PRIMER

BARCELONA.

JOSEPH BORRULL,

Barcelona.

Dipòsit de sas fàbricas, Plassa Moncada n.º 5 ahont se trovará un complet assurtit de fils de lí, cánem pera filats (redes), pera cusir y pera mitjas, filats mecánichs y á ma pera pescar y cassar, fils de armar, curricanes, ams y demés accessoris de pesca, llens, lonas y cotonias, embalatjes y cotons de totas classes.

Especialitat en assurtir las tendas que venen dits articles al por major y menor, tant de la Capital com de fora d' ella.

Expedicions á tots punts.

A. Gsplugas.

FOTÓGRAFO DE LA REAL CASA

Y

CABALLER DE LA GRANT CREU DE ISABEL LA CATÓLICA.

Plassa del Teatro-7-Barcelona,

PIS SUPERIOR DE LA FONDA DE FALCÓ.

En aquest taller trovará 'l publich tots los adelantos coneguts fins avuy dia.

Se retrata instantaneament ab lo procediment que ha merescut tant unánims elogis de la premsa de la Capital.

Banch de Lleyda.

SOCIETAT ANÓNIMA DE CRÉDIT
AGRÍCOLA-INDUSTRIAL Y MERCANTIL.

CAPITAL SOCIAL-**25.000.000** DE PTAS.

DOMICILI

Direcció: Barcelona-Consulado-2-Bis.

SUB-DIRECCIÓ: LLEYDA-MAJOR-39-ENTRESSOL,

Obras públicas—y per conte de particulars—Dipòsits—Préstamos—Con-
tes corrents.—Giros—Negociació de valors—Comissions—Arbitratges—Y en
general totas las operacions de crédit

propias de son institut.

TE CORRESPONSALS ESTABLERTS

en totas las principals poblacions

DE LA PROVINCIA

Y LAS

DEMES DE ESPAÑA.

Representació general en Catalunya

DEX.

BANCH AGRÍCOLA DE ESPAÑA

DOMICILIAT EN MADRID.

RENGERA

DE

FRANCISCO REXACHS

PAHERIA-2-LLEYDA.

Grant assortit en tota classe de gèneros nacionals y Extrangers. Especialitat en telas y merinos. Teixits de llana, seda y cotó.

Preus molt econòmich.

GRANT POSADA DE CATALUNYA

de

Joseph Palá

Carrer de San Pere n.º 5.

CANTONADA AL CARRER DEL SOL.

SABADELL.

OBRAS DEL AUTOR DE LA PRESENT GUÍA QUE 'S
TROVARÁN DE VENDA Á CASA SEUHA.—PALMA
4, PRIMER.—LLEYDA.

	Pts.	Cts.
<i>Historia de Lleyda.</i>	8	»
<i>Guia-Cicerone de Lleyda</i> , ab láminas y grabats.	2	»
<i>Memoria histórica</i> acerca de los tiempos árabes y de la Restauracion de Lérida, ab un plano litografiat, premiada.	1	50
<i>Nociones de Historia de Lérida</i> , ab cubiertas al cromo alegóricas, premiada.	1	75
<i>Memoria histórica</i> , acerca de la aparicion de la Santísima Virgen en la Catedral de Tortosa etc. premiada, junt ab los demás treballs premiats en lo certámen.	4	»

EN PUBLICACIÓ.

<i>Album Histórich. Pintoresch y Monumental de Lleyda y sa Provincia</i> , agotat. Lo tomo.	18	»
<i>Garlanda Poética Ilerdana</i> il·lustrada ab grabats y 'ls retratos dels autors, á 1 rs. la entrega, 1ª obra.	5	»
<i>La reconquesta de Lleyda</i> . Poema, premiat, il·lustrat ab munió de fotograbats.	1	25

PRÓXIM Á PUBLICAR.

<i>Album de Aragon</i> , ab la col·laboració de distingits escriptors. Edició de grant luxu ab láminas heliográficas è infinits grabats á 1 ral l' entrega, 1ª obra tota próximament.	75	»

EN PREPARACIÓ.

<i>Lo Teneduria</i> al alcans de tots.	.	.
<i>Numismática Leridana</i> , en col·laboració.	.	.
<i>La Monja de Sant Hilari</i> , novela.	.	.

